Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
JEAN RICHARD DE LA TOUR IŠVADA,
pateikta 2021 m. gegužės 12 d.[1]

Byla C-91/20

LW
prieš
Bundesrepublik Deutschland

(*Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas, Vokietija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – Direktyva 2011/95/ES – Tarptautinės apsaugos suteikimo reikalavimai ir tokios apsaugos turinys – 23 straipsnio 2 dalis – Tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos vientisumo išsaugojimas – Būtinų tarptautinės apsaugos suteikimo reikalavimų netenkinantiems šeimos nariams teikiamos lengvatos – 3 straipsnis – Palankesni reikalavimai – Nacionalinė nuostata, pagal kurią tarptautinė apsauga suteikiama ir tarptautinės apsaugos gavėjo nepilnamečiam vaikui – Kitos šalies pilietybę turintis vaikas, galintis prašyti jos apsaugos – Tarptautinės apsaugos subsidiarumo principas“

I. Įvadas

1. Pastaraisiais metais pabėgėlių ir jų priėmimo klausimas neretai kėlė didelę įtampą tarp valstybių narių. Masinis ir staigus į Europos Sąjungą atvykstančių pabėgėlių antplūdis stipriai sujudino tam tikras vertybes, kuriomis ji grindžiama, ir galėjo lemti valstybių narių atsitraukimą.

2. Vis dėlto po 1999 m. spalio 15–16 d. Tamperėje įvykusio Europos Vadovų Tarybos susitikimo jos susitarė įkurti bendrą Europos prieglobsčio sistemą, grindžiamą visišku ir visa apimančiu 1951 m. liepos 28 d. Ženevos konvencijos dėl pabėgėlių statuso[2] taikymu. Vienas iš būtinų šios programos įgyvendinimo dokumentų – Europos Parlamento ir Europos Sąjungos Tarybos priimta Direktyva 2011/95/ES[3], o vienas jos pagrindinių tikslų – „užtikrinti, kad valstybės narės taikytų

[1] Originalo kalba: prancūzų.

[2] Konvencija įsigaliojo 1954 m. balandžio 22 d. (*Recueil des traités des Nations unies*, 189 tomas, 1954 m., p. 150, Nr. 2545; lietuvių k. skelbta: Valstybės žinios, 1997 m. vasario 7 d., Nr. 12 227), toliau – Ženevos konvencija. Ji buvo papildyta 1967 m. sausio 31 d. Niujorke priimtu Protokolu dėl pabėgėlių statuso, įsigaliojusiu 1967 m. spalio 4 d. (toliau – 1967 m. protokolas).

[3] 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, 2011, p. 9).

bendrus asmenų, kuriems tikrai reikia tarptautinės apsaugos, identifikavimo kriterijus“ [4], ir, be kita ko, „padėti apriboti antrinį tarptautinės apsaugos prašytojų judėjimą tarp valstybių narių, kai tokį judėjimą lemia tik [jų] teisinių sistemų skirtumai“ [5].

3. Šioje byloje Teisingumo Teismo klausiama, ar pagal Sąjungos teisę, būtent Direktyvą 2011/95, siekiant užtikrinti pabėgėlio šeimos vientisumo išsaugojimą valstybei narei leidžiama priimti teisės aktą, pagal kurį kompetentinga nacionalinė institucija suteikia tokią pačią tarptautinę apsaugą šio pabėgėlio nepilnamečiam vaikui, individualiai neišnagrinėjusi nepilnamečio padėties ir neatsižvelgusi į tai, ar jam reikia tarptautinės apsaugos, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą.

4. Šis klausimas iškilo nagrinėjant Tuniso pilietybę turinčios mergaitės LW ir *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge* (Federalinė migracijos ir pabėgėlių tarnyba, Vokietija, toliau – Tarnyba) ginčą dėl Tarnybos sprendimo jai nesuteikti pabėgėlio statuso, suteikto jos tėvui, kilusiam iš Sirijos. Tarnyba nusprendė, kad, pirma, šis vaikas neatitinka tokio statuso suteikimui keliamų materialinių reikalavimų ir, antra, ji galėjo reikalauti savo kilmės šalies nacionalinės apsaugos.

5. Šioje byloje Teisingumo Teismo prašoma nustatyti, kokiu mastu valstybė narė gali naudotis pagal Direktyvos 2011/95 3 straipsnį jai suteikta diskrecija išplėsti tarptautinės apsaugos gavėjų ratą ir ją taip pat taikyti pabėgėlio ar papildomos apsaugos gavėjo šeimos nariams, kad užtikrintų jų šeimos vientisumo išsaugojimą. Taigi ši byla susijusi su įprasta skirtingų pagrindinių tikslų, t. y. užtikrinti teisę į prieglobstį ir užtikrinti tarptautinės apsaugos gavėjo teisės į šeimos gyvenimo gerbimą, derinimo problematika, su būtinumu pasiekti tuos tikslus ir galimybe tai padaryti nepažeidžiant kiekvienos iš Sąjungos teisės aktų leidėjo tam nustatytų sistemų sričių.

6. Šiuo atveju Teisingumo Teismo pateiktinas išaiškinimas yra būtinas, pirma, tarptautinės apsaugos įgijimo kriterijų, nustatytų Sąjungos teisėje ir pagal Ženevos konvencijos sistemą, ir, antra, tokios apsaugos suteikiamų teisių ir lengvatų nuosekliam ir vienodam taikymui visose valstybėse narėse. Taigi būtinai reikia pateikti aiškų Direktyvos 2011/95 3 straipsnio išaiškinimą, kad valstybės narės neturėtų pernelyg plačios diskrecijos suteikti tarptautinę apsaugą arba jos nesuteikti [6].

7. Šioje išvadoje Teisingumo Teismui siūlysiu nuspręsti, kad nei pagal Direktyvos 2011/95 3 straipsnį, nei pagal 23 straipsnio 2 dalį valstybei narei neleidžiama priimti teisės aktų, pagal kuriuos kompetentinga nacionalinė institucija siekia užtikrinti tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos vientisumo išsaugojimą, tą apsaugą suteikdama ir jo nepilnamečiam vaikui, nors ši institucija individualiai neišnagrinėjo prašymo ir neatsižvelgė į tai, ar dėl šio vaiko padėties egzistuoja tarptautinės apsaugos poreikis arba yra ryšys su tarptautinės apsaugos teikimo logika.

8. Iš tikrųjų manau, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas bendrai Europos prieglobsčio sistemai suteikė teisinių priemonių visumą, leidžiančią apsaugoti pabėgėlio ir papildomos apsaugos gavėjo šeimos gyvenimą ir užtikrinti vaiko interesų apsaugą, ir tam nebūtina pažeisti tarptautinės apsaugos teikiamų statusų vienodumo, ypač Sąjungos teisės aktų leidėjo atliekamo tarptautinės apsaugos teikimo reikalavimų ir jos turinio suderinimo.

[4] Šios direktyvos 12 konstatuojamoji dalis.

[5] Šios direktyvos 13 konstatuojamoji dalis.

[6] Žr., be kita ko, 2020 m. gruodžio 17 d. Sprendimą *Komisija / Vengrija* (*Tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimas*) (C-808/18, EU:C:2020:1029).

II. Teisinis pagrindas

A. Tarptautinė teisė

9. Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnio 2 dalyje nustatyta, kad terminas „pabėgėlis“ apibrėžia asmenį, kuris:

„<…> dėl visiškai pagrįstos baimės būti persekiojamam dėl rasės, religijos, pilietybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar politinių įsitikinimų yra už šalies, kurios pilietis jis yra, ribų ir negali arba bijo naudotis tos šalies gynyba; arba neturėdamas atitinkamos pilietybės ir būdamas už šalies, kurioje anksčiau buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta, ribų dėl tokių įvykių negali ar bijo į ją grįžti.

Jei asmuo turi kelių šalių pilietybę, terminas „šalis, kurios pilietis jis yra“ reiškia bet kurią šalį, kurios pilietis jis yra, ir nelaikoma, kad ta šalis jo negins, jei be svarbios priežasties, susijusios su visiškai pagrįsta baime, jis nepasinaudoja vienos iš šalių, kurios pilietis jis yra, gynyba.“

B. Sąjungos teisė

10. SESV 78 straipsnio 1 dalyje ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 18 straipsnyje nustatyta, kad bendra Europos prieglobsčio sistema, kurios dalis yra Direktyva 2011/95, grindžiama visišku ir visa apimančiu Ženevos konvencijos taikymu.

11. Direktyvos 2011/95 4, 5, 9, 12, 14 ir 36 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(4) Ženevos konvencija ir [1967 m.] Protokolas yra tarptautinio teisinio pabėgėlių apsaugos režimo kertinis akmuo;

(5) Tamperės išvadose numatyta, kad bendra Europos prieglobsčio sistema netrukus turėtų apimti pabėgėlių pripažinimo ir pabėgėlio statuso pobūdžio taisyklių suderinimą;

<…>

(9) Stokholmo programoje Europos Vadovų Taryba pakartojo įsipareigojimą <…> sukurti bendrą apsaugos ir solidarumo erdvę, grindžiamą bendra prieglobsčio suteikimo procedūra ir asmenų, kuriems suteikta tarptautinė apsauga, vienodu statusu laikantis [SESV] 78 straipsnyje nustatytos tvarkos;

<…>

(12) pagrindinis šios direktyvos tikslas – užtikrinti, kad valstybės narės taikytų bendrus asmenų, kuriems tikrai reikia tarptautinės apsaugos, identifikavimo kriterijus, ir užtikrinti, kad tiems asmenims visose valstybėse narėse būtų suteiktos būtiniausios lengvatos;

<…>

(14) valstybės narės turėtų turėti teisę nustatyti arba palikti galioti palankesnes nei šioje direktyvoje nustatyti reikalavimai nuostatas dėl trečiųjų šalių piliečių arba asmenų be pilietybės, kurie prašo valstybės narės tarptautinės apsaugos, kai suprantama, jog toks prašymas grindžiamas tuo, kad atitinkamas asmuo yra pabėgėlis, kaip apibrėžta Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnyje, arba papildomą apsaugą galintis gauti asmuo;

<…>

(36) šeimos nariams vien dėl jų giminystės su pabėgėliu ryšio paprastai gali grėsti tokie persekiojimo veiksmai, kurie gali būti pagrindu pabėgėlio statusui suteikti[.]“

12. Direktyvos 2011/95 I skyriaus „Bendrosios nuostatos“ 1 straipsnyje nustatyta:

„Šios direktyvos tikslas – nustatyti trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimus.“

13. Direktyvos 2011/95 2 straipsnyje apibrėžtos šios sąvokos:

„<…>

d) pabėgėlis – trečiosios šalies pilietis, kuris dėl visiškai pagrįstos persekiojimo dėl rasės, religijos, tautybės, politinių pažiūrų ar priklausymo prie tam tikros socialinės grupės baimės yra už šalies, kurios pilietis jis yra, ribų ir negali arba dėl tokios baimės nepageidauja naudotis tos šalies apsauga, arba asmuo be pilietybės, kuris dėl minėtų priežasčių būdamas už šalies, kurioje yra jo ankstesnė įprastinė gyvenamoji vieta, ribų negali ar dėl tokios baimės nepageidauja į ją grįžti ir kuriam netaikomas 12 straipsnis;

<…>

f) papildomą apsaugą galintis gauti asmuo – trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, kuris negali būti laikomas pabėgėliu, tačiau apie kurį pagrįstai galima manyti, kad jei jis būtų grąžintas į savo kilmės šalį arba – asmens be pilietybės atveju – į šalį, kurioje yra jos [jo] ankstesnė įprastinė gyvenamoji vieta, jam kiltų realus pavojus patirti 15 straipsnyje apibrėžtą didelę žalą, kuriam netaikomos 17 straipsnio 1 bei 2 dalys ir kuris negali arba dėl tokio pavojaus nepageidauja naudotis tos šalies apsauga;

<…>

j) šeimos nariai – tiek, kiek šeima jau egzistavo kilmės šalyje, toliau išvardyti tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos nariai, kurie yra toje pačioje su tarptautinės apsaugos prašymu susijusioje valstybėje narėje:

– tarptautinės apsaugos gavėjo sutuoktinis arba nesantuokinis partneris, su kuriuo sieja stabilūs santykiai <…>,

– pirmoje įtraukoje nurodytų porų arba tarptautinės apsaugos gavėjo nepilnamečiai vaikai, jei jie nėra susituokę, nesvarbu, ar jie yra santuokiniai ar nesantuokiniai, ar įvaikinti, kaip apibrėžta nacionalinėje teisėje,

– tėvas, motina ar kitas suaugęs asmuo, pagal atitinkamos valstybės narės teisę ar praktiką atsakingas už tarptautinės apsaugos gavėją <…>;

<…>“

14. Direktyvos 2011/95 3 straipsnis suformuluotas taip:

„Valstybės narės gali nustatyti arba palikti galioti palankesnius reikalavimus, skirtus nustatyti, kuris asmuo gali būti priskiriamas prie pabėgėlio ar papildomą apsaugą galinčio gauti asmens, ir tarptautinės apsaugos pobūdį, jei tie reikalavimai yra suderinami su šia direktyva.“

15. Direktyvos 2011/95 VII skirsnio „Tarptautinės apsaugos pobūdis“ 23 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina galimybę išsaugoti šeimos vientisumą.

2. Valstybės narės užtikrina, kad tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos nariai, kuriems patiems tokia apsauga negali būti suteikta, turėtų teisę į 24–35 straipsniuose nurodytas lengvatas nacionalinių procedūrų nustatyta tvarka, kiek tai suderinama su šeimos nario asmeniniu teisiniu statusu.“

16. Direktyvos 2011/95 24–35 straipsniuose nurodytos įvairios teisės ir lengvatos, suteikiamos tarptautinės apsaugos gavėjui ir jo šeimos nariams pagal šios direktyvos 23 straipsnio 2 dalį.

C. Vokietijos teisė

17. 2008 m. rugsėjo 2 d. paskelbtos redakcijos *Asylgesetz* (Prieglobsčio įstatymas)[7] su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2019 m. lapkričio 20 d. įstatymo 48 straipsniu[8], 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„1. Užsienietis yra pabėgėlis, kaip tai suprantama pagal [Ženevos] konvenciją <…>, jeigu jis

1) dėl pagrįstos persekiojimo dėl rasės, religijos, tautybės, politinių pažiūrų ar priklausymo tam tikrai socialinei grupei baimės

2) yra už (kilmės) šalies ribų

   a) ne savo pilietybės šalyje ir negali arba dėl tokios baimės nepageidauja atsiduoti tos šalies globai

   <…>“

18. *AsylG* 26 straipsnio 2 ir 5 dalyse nustatyta:

„2. Prašymo suteikti prieglobstį pateikimo dieną nepilnametis nesusituokęs prieglobsčio prašytojo vaikas pateikus prašymą pripažįstamas turinčiu teisę į prieglobstį, jei galutiniu

[7] *BGBl.* 2008 I, p. 1798.

[8] *BGBl.* 2019 I, p. 1626, toliau – *AsylG*.

sprendimu užsienietis yra pripažintas prieglobsčio prašytoju ir šis pripažinimas nėra naikintinas ar atšauktinas.

<…>

5. Asmenų, kuriems suteikta tarptautinė apsauga, šeimos nariams, kaip jie suprantami pagal 1–3 dalis, *mutatis mutandis* taikomos 1–4 dalys. Teisę į prieglobstį pakeičia pabėgėlio statusas arba papildoma apsauga [Sąvoką „teisė į prieglobstį“ pakeičia sąvoka „pabėgėlio statusas“ arba „papildoma apsauga“] <…>“

III. Pagrindinė byla, prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme

19. Kasatorė pagrindinėje byloje gimė 2017 m. Vokietijoje, jos motina tunisietė, o tėvas siras, šioje valstybėje narėje įgijęs pabėgėlio statusą 2015 m., ji turi Tuniso pilietybę.

A. Prašymo nagrinėjimas

20. 2017 m. rugsėjo 15 d. sprendimu Tarnyba atmetė kasatorės pagrindinėje byloje vardu po jos gimimo pateiktą tarptautinės apsaugos prašymą kaip akivaizdžiai nepagrįstą. Nors 2019 m. sausio 17 d. sprendimu *Verwaltungsgericht Cottbus* (Kotbuso administracinis teismas, Vokietija) panaikino šį sprendimą, remdamasis tuo, kad prašymas turėjo būti atmestas ne kaip akivaizdžiai nepagrįstas, o kaip nepagrįstas, vis dėlto jis atmetė pareiškėjos prašymą. Pirmiausia tas teismas nusprendė, kad ji neatitinka reikalavimų pabėgėlio statusui įgyti, nes Tunise jai neturėtų kilti persekiojimo baimė. Paskui jis atmetė argumentą dėl pagrįstos persekiojimo baimės Sirijoje egzistavimo ir, remdamasis tarptautinės apsaugos subsidiarumo principu, nusprendė, kad pareiškėja turi galimybę pasinaudoti Tuniso valstybės apsauga. Galiausiai, jis nusprendė, kad pareiškėjai negali būti suteiktas pabėgėlio statusas ir pagal *AsylG* 26 straipsnio 2 dalį ir 5 dalies pirmą sakinį, manydamas, jog tarptautinės apsaugos taikymo išplėtimas įtraukiant ir asmenis, dėl asmeninio statuso galinčius gauti pilietybės valstybės apsaugą, ir nepatenkančius į asmenų, kuriems reikalinga tokia apsauga, kategoriją, prieštarautų Sąjungos teisei ir tarptautinės apsaugos subsidiarumo principui.

21. Kasatorė pagrindinėje byloje dėl to teismo sprendimo pateikė kasacinį skundą *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas, Vokietija).

B. Kasacinis skundas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme

22. Kasaciniame skunde kasatorė teigia, jog pagal tarptautinės apsaugos subsidiarumo principą nedraudžiama nepilnamečiui suteikti pabėgėlio statuso, remiantis *AsylG* 26 straipsnio 2 dalimi ir 5 dalies pirmu sakiniu, net jeigu tėvų pilietybė skirtinga ir pabėgėlio statusas suteiktas tik vienam iš jų. Be to, ji tvirtina, kad pagal Direktyvos 2011/95 3 straipsnį valstybėms narėms leidžiama asmeniui suteiktą tarptautinę apsaugą taikyti ir kitiems jo šeimos nariams, jeigu jiems netaikomas vienas iš šios direktyvos 12 straipsnyje išvardytų nesuteikimo pagrindų ir dėl būtinybės išsaugoti šeimos vientisumą jų padėtis susijusi su tarptautinės apsaugos tikslu. Anot jos, ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas nepilnamečių apsaugai ir vaiko interesams.

23. *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas) pabrėžia, kad kasatorė pagrindinėje byloje atitinka *AsylG* 26 straipsnio 2 dalyje ir 5 dalies pirmame ir antrame sakiniuose nustatytus pabėgėlio statuso pripažinimui keliamus reikalavimus. Vis dėlto jis turi abejonių dėl šio teisės akto suderinamumo su Sąjungos teise, būtent Direktyva 2011/95. Pagal šį teisės aktą kompetentinga nacionalinė institucija privalo automatiškai suteikti „išvestinį“ pabėgėlio statusą nepilnamečiam nesusituokusiam pabėgėlio vaikui, neatsižvelgdama į tai, ar egzistuoja pagrįsta persekiojimo baimė, įskaitant ir tuo atveju, jeigu šiam vaikui gali būti suteikta jo kilmės šalies apsauga. Vadinasi, tas teisės aktas gali prieštarauti tarptautinės apsaugos subsidiarumo principui, o juo grindžiamos atskiros Direktyvos 2011/95 nuostatos ir Ženevos konvencijos sistema. Taigi kasatorė pagrindinėje byloje negali prašyti suteikti pabėgėlio statuso, remdamasi savarankiška teise, nes jai gali būti suteikta veiksminga apsauga Tunise.

24. Vis dėlto *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas) pabrėžia, kad nacionalinės teisės aktas tiek, kiek pagal jį suteikiamas „išvestinis pabėgėlio statusas“, nesuponuoja, kad tenkinami Direktyvoje 2011/95 nustatyti materialiniai pabėgėlio statuso suteikimui keliami reikalavimai. Šiomis aplinkybėmis tai, kad šeimos nariui gali būti suteikta nacionalinė apsauga, nėra tarptautinės apsaugos nesuteikimo pagrindas, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą.

C. Prejudiciniai klausimai

25. Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Direktyvos 2011/95] 3 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiama valstybės narės nuostata, pagal kurią išvestinis pabėgėlio statusas turi būti suteikiamas nepilnamečiam nesusituokusiam asmens, kuriam suteiktas pabėgėlio statusas, vaikui (pabėgėlių šeimos apsauga) ir tuo atveju, jei šis vaikas ir taip – per kitą iš tėvų – taip pat turi kitos šalies, kuri nėra pabėgėlio kilmės šalis ir kurios apsauga vaikas gali naudotis, pilietybę?

2. Ar [Direktyvos 2011/95] 23 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad apribojimu, pagal kurį teisė į šios direktyvos 24–35 straipsniuose nurodytas lengvatas šeimos nariams suteikiama tik tuo atveju, jei tai suderinama su asmeniniu šeimos nario teisiniu statusu, draudžiama pirmame klausime aprašytomis aplinkybėmis suteikti nepilnamečiam vaikui pabėgėlio statusą, kylantį iš pripažinto pabėgėlio statuso?

3. Ar atsakant į pirmąjį ir antrąjį prejudicinius klausimus turi reikšmės aplinkybė, ar vaikas ir jo tėvai turi pagrįstą galimybę apsistoti šalyje, kurios piliečiai yra vaikas ir jo motina, kurios apsauga jie gali naudotis ir kuri nėra pabėgėlio (tėvo) kilmės šalis, ar pakanka, kad šeimos vienybė federalinėje teritorijoje gali būti išlaikyta remiantis buvimą šalyje reglamentuojančiomis teisės normomis?“

26. Kasatorė, Vokietijos, Belgijos ir Lenkijos vyriausybės, taip pat Europos Komisija pateikė rašytines ar žodines pastabas per 2021 m. vasario 22 d. vykusį teismo posėdį ir žodžiu atsakė į Teisingumo Teismo joms pateiktus klausimus.

IV. Analizė

27. Manau, jog prieš imantis prejudicinių klausimų analizės būtina pateikti pirminę pastabą dėl šių klausimų dalyko ir jų nagrinėjimo tvarkos.

28. Šie klausimai iškilo dėl to, kad pagal nagrinėjamą nacionalinės teisės aktą siekiama užtikrinti Sąjungos teisės aktų leidėjo Direktyvos 2011/95 23 straipsnyje nurodytą šeimos vientisumo išsaugojimą kitokiomis priemonėmis nei nurodytos šio straipsnio 2 dalyje. Kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas ir kaip tai per teismo posėdį patvirtino Vokietijos vyriausybė, Vokietijos teisės aktų leidėjas pasirinko tarptautinės apsaugos gavėjo nepilnamečiam vaikui, asmeniškai neatitinkančiam tokios apsaugos suteikimo reikalavimų, suteikti šios direktyvos 24–35 straipsniuose nurodytas lengvatas ne priimdamas tam tikras *ad hoc* nuostatas, o jam suteikdamas išvestinį pabėgėlio statusą ar papildomos apsaugos statusą.

29. *AsylG* 26 straipsnio 2 ir 5 dalyse nustatyta, kad kompetentinga nacionalinė institucija pripažįsta pabėgėlio ar papildomos apsaugos gavėjo nepilnametį vaiką tarptautinės apsaugos gavėju, netaikydama jokių kitų reikalavimų, išskyrus tai, kad vieno iš jo tėvų statusas būtų įgytas galutinai. Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad toks pripažinimas yra automatinis ir nereikia tikrinti, ar yra pagrįsta vaiko persekiojimo baimė arba didelė žala vaikui. Šis teisės aktas taip pat taikomas neatsižvelgiant į tai, ar vaikas turi kitos nei vieno iš tėvų šalies pilietybę ir ar jam taikoma nacionalinė apsauga, nors per teismo posėdį Vokietijos vyriausybė, atrodo, tai ginčijo.

30. Pirmuoju prejudiciniu klausimu *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas) pirmiausia siekia sužinoti, ar toks teisės aktas yra palankesnė norma nei norma, kurią valstybės narės gali priimti taikydamos Direktyvos 2011/95 3 straipsnį.

31. Toliau, antruoju prejudiciniu klausimu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo teiraujasi, ar pagal šios direktyvos 23 straipsnio 2 dalies šeimos vientisumo išsaugojimą reglamentuojančias nuostatas draudžiamas toks teisės aktas tiek, kiek jomis ribojamas lengvatų, kurias priimančioji valstybė narė turi suteikti tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos nariams, teikimas, nes jose nustatytas reikalavimas, kad toks teikimas būtų suderinamas su asmeniniu teisiniu statusu.

32. Galiausiai, pateikdamas trečiąjį, paskutinį, prejudicinį klausimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar nagrinėjant pirmąjį ir antrąjį klausimus reikia atsižvelgti į šeimos persikėlimo galimybes į šalį, kurios pilietybę turi vaikas ir motina, ar pakanka užtikrinti bendrą šeimos gyvenimą taikant teisę gyventi šalyje reglamentuojančias nuostatas.

33. Pirma, manau, jog siekiant išnagrinėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo keliamą problematiką reikia pakeisti pirmojo ir antrojo klausimų nagrinėjimo eilės tvarką. Iš tikrųjų, pagal Direktyvos 2011/95 3 straipsnį valstybėms narėms suteiktos diskrecijos nustatyti ar palikti galioti palankesnius reikalavimus nei nustatytieji šios direktyvos 23 straipsnio 2 dalyje apimtis pirmiausia turi būti vertinama atsižvelgiant į šiame straipsnyje nustatytas taisykles.

34. Antra, nagrinėjant šią problematiką trečiąjį klausimą reikia analizuoti ne atskirai, o, kaip Teisingumo Teismui siūlo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kartu su pirmuoju ir antruoju klausimais.

A. Dėl antrojo klausimo, susijusio su Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalies išaiškinimu

35. Antruoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar dėl Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalyje keliamo reikalavimo, kad tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos nariai galėtų gauti šios direktyvos 24–35 straipsniuose nurodytas lengvatas, tik jeigu tai suderinama su jų „asmeniniu teisiniu statusu“, draudžiama pagal nacionalinę teisę suteikti išvestinį pabėgėlio statusą tokį statusą įgijusio asmens nepilnamečiam nesusituokusiam vaikui, jeigu šis vaikas turi kitos nei pabėgėlio kilmės šalies pilietybę.

36. Atrodo, šis klausimas grindžiamas teiginiu, kad pagal tos direktyvos 23 straipsnio 2 dalį iš esmės leidžiamas toks tarptautinės apsaugos taikymo išplėtimas pabėgėlio ar papildomos apsaugos gavėjo šeimos nariams. Vis dėlto manau, jog, atsižvelgiant į pažodinį, sisteminį ir teleologinį šios nuostatos aiškinimą, šis teiginys klaidingas.

1. Pažodinis Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalies aiškinimas

37. Direktyvos 2011/95 23 straipsnis yra šios direktyvos VII skyriuje. Šio VII skyriaus „Tarptautinės apsaugos pobūdis“ tikslas – nustatyti teises ir lengvatas, kurias priimančioji valstybė narė turi suteikti pabėgėliams ir papildomos apsaugos gavėjams[9], individualiai išnagrinėjusi jų padėtį.

38. Atsižvelgiant į šį kontekstą šios direktyvos 23 straipsniu siekiama tarptautinės apsaugos gavėjo „šeimos vientisumo išsaugojimo“[10].

39. Vartojami žodžiai „šeimos vientisumo išsaugojimas“ reikalauja, kad tarptautinės apsaugos gavėjas būtų šeimos, kurios vientisumui kyla grėsmė dėl jo išvykimo iš kilmės šalies ir įsikūrimo priimančiojoje valstybėje narėje, narys. Skirtingai nuo 2003 m. rugsėjo 22 d. Tarybos direktyvos 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą[11], Direktyva 2011/95 neskirta užtikrinti galimybei sukurti tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos gyvenimą[12].

40. Konkrečiau kalbant, iš Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalies matyti, jog šia nuostata siekiama užtikrinti tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos vientisumo išsaugojimą ypatingais atvejais, kai jo šeimos nariams asmeniškai tokia apsauga „negali būti suteikta“. Taigi reikia skirti į šios nuostatos taikymo sritį patenkančius atvejus ir šios direktyvos 36 konstatuojamojoje dalyje nurodytus atvejus, kai pabėgėlio šeimos nariams dėl to, kad jie asmeniškai yra ar gali būti persekiojami kilmės šalyje vien dėl jų giminystės su pabėgėliu, gali būti suteiktas pabėgėlio statusas[13]. Tas pats statusas jiems suteikiamas dėl asmeniškai patiriamo persekiojimo pavojaus.

41. Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalyje nustatyti reikalavimai, taikomi tarptautinės apsaugos gavėjų šeimos vientisumo apsaugojimui priimančiojoje valstybėje narėje, apibrėžiant šiuo tikslu suteikiamų lengvatų pobūdį ir jų gavėjus.

9 Šiuo klausimu žr. 2015 m. birželio 24 d. Sprendimą *T.* (C-373/13, EU:C:2015:413, 68 punktas).

10 Žr. šio straipsnio pavadinimą ir 1 dalį.

11 OL L 251, 2003, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 224.

12 Žr. Direktyvos 2003/86 6 konstatuojamąją dalį, kurioje nustatyta, kad ji skirta „[š]eimai saugoti ir šeimos gyvenimui kurti ar išlaikyti“.

13 Direktyvos 2011/95 36 konstatuojamoji dalis taikoma tik pabėgėlio šeimos nariams, bet ne papildomos apsaugos gavėjo šeimos nariams.

a) Lengvatos

42. Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalyje nustatytas principas, pagal kurį tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos nariams, asmeniškai netenkinantiems tokiai apsaugai keliamų reikalavimų, gali būti taikomos šios direktyvos 24–35 straipsniuose nurodytos ekonominės ir socialinės lengvatos. Tai yra „būtiniausios lengvatos“ [14]. Be to, tarptautinės apsaugos gavėjo buvimas išlieka lemiamas veiksnys, be kurio tokios apsaugos taikymui keliamų reikalavimų neatitinkantis jo šeimos narys negali pasinaudoti šiomis lengvatomis.

43. Taigi priimančioji valstybė narė turi užtikrinti, kad tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos nariai turėtų galimybę gauti leidimą gyventi šioje valstybėje, galiojantį bent trejų metų laikotarpį, ir būtų galimybė jį atnaujinti. Be kita ko, priimančioji valstybė narė turi patikrinti, ar šeimos nariai turi kelionės dokumentus, kad galėtų judėti už savo šalies teritorijos ribų, ar jie gali laisvai judėti šios valstybės teritorijoje, ar gali turėti būstą ir nevaržomą galimybę naudotis švietimo sistema ir sveikatos priežiūros paslaugomis. Šeimos nariai taip pat turi turėti galimybę įsidarbinti ir gauti profesinį mokymą bei socialinę paramą [15]. Šios teisės ir lengvatos turi būti teikiamos lygiavertėmis, kaip nustatytos valstybės piliečiams, sąlygomis. Iš
Direktyvos 2011/95 41–48 konstatuojamųjų dalių ir 24–35 straipsnių matyti, jog naudodamiesi lengvatomis tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos nariai turi galėti patenkinti konkrečius poreikius ir integruotis priimančiojoje valstybėje narėje.

44. Taip šeimos nariams teikiamos lengvatos iš esmės yra tokios pačios kaip tos, kurios teikiamos tarptautinės apsaugos gavėjui.

45. Kaip Teisingumo Teismas nurodė 2018 m. spalio 4 d. Sprendime *Ahmedbekova* [16], Sąjungos teisės aktų leidėjas nenumatė taip išplėsti pabėgėlio ar papildomos apsaugos gavėjo statuso suteikimo tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos nariams, kaip tai siūlė Komisija Tarybos direktyvos dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų pasiūlyme [17]. Komisija norėjo užtikrinti, kad toks statusas būtų suteikiamas ir išlaikomiems šeimos nariams, *lydintiems* tarptautinės apsaugos prašytoją [18], išskyrus asmenis, kuriems tokia apsauga nesuteikiama. Šiai iniciatyvai nepritarta, nes Parlamentas manė, kad būtinai reikėjo atsižvelgti į atvejus, kai šeimos nariai „patys gali turėti kitokį nei [prašytojo] teisinį statusą, nesuderinamą su tarptautine apsauga“ [19]. Komisija tos iniciatyvos neatnaujino vykstant Direktyvos 2011/95 parengiamiesiems darbams, nors ja siekiama įtvirtinti „aukštesnius reikalavimus“, nei Direktyvoje 2004/83/EB anksčiau nustatyti būtiniausi standartai [20].

46. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, iš Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalies formuluotės nematyti, kad pagal šią nuostatą priimančiajai valstybei narei leidžiama tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos nariams suteikti išvestinį pabėgėlio statusą ar papildomos apsaugos statusą, kad būtų išsaugotas šeimos vientisumas.

[14] Žr. tos direktyvos 12 konstatuojamąją dalį.

[15] Vis dėlto Direktyvos 2011/95 29 straipsnio 2 dalyje nustatytas būtiniausių lengvatų teikimo ribojimas papildomos apsaugos gavėjams.

[16] C-652/16, EU:C:2018:801, 68 punktas.

[17] COM(2001) 510 *final*.

[18] Šiuo klausimu žr. šio pasiūlymo ankstesnio 6 straipsnio 1 dalį.

[19] Žr. 2002 m. spalio 8 d. pranešimo dėl tos direktyvos pasiūlymo 22 dalinį pakeitimą (A5-0333/2002 *Final*).

[20] 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų (OL L 304, 2004, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 7 t., p. 96). Žr. Direktyvos 2011/95 10 konstatuojamąją dalį.

b) Lengvatų gavėjai

47. Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalyje lengvatų, nurodytų šios direktyvos 24–35 straipsniuose, suteikimas siejamas su trijų reikalavimų tenkinimu. Visų pirma, tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos narys turi atitikti šios direktyvos 2 straipsnio j punkte apibrėžtą sąvoką. Be to, jis asmeniškai neturi atitikti tarptautinės apsaugos suteikimui keliamų materialinių reikalavimų. Galiausiai, jo asmeninis teisinis statusas turi būti suderinamas su šių lengvatų teikimu.

48. Nors šie reikalavimai kumuliatyvūs, gali paaiškėti, kad jų nepakanka, jeigu šeimos nariui taikoma viena iš tos direktyvos III ir V skyriuose nustatytų tarptautinės apsaugos netaikymo išlygų [21] arba jis kelia pavojų nacionaliniam saugumui ar viešajai tvarkai [22].

1) „Šeimos nario“ statusas

49. Iš Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkte pateikto apibrėžimo matyti, kad šeimos narys, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, yra „[tarptautinės apsaugos gavėjo] kilmės šalyje [jau egzistavusios šeimos]“ narys, kuris yra toje pačioje valstybėje narėje kaip tarptautinės apsaugos gavėjas dėl pateikto tarptautinės apsaugos prašymo.

50. Sąjungos teisės aktų leidėjas nustatė du kriterijus, pagal kuriuos pripažįstama „šeimos nariu“, ir jie atitinkamai naudojami taikant šeimos vientisumo išsaugojimą reglamentuojančias nuostatas.

51. Pirmas kriterijus susijęs su šeimos santykių atsiradimo vieta ir momentu.

52. Nors neginčijama, kad šeima neapibrėžiama pagal jos sukūrimo vietą ar momentą, Sąjungos teisės aktų leidėjas šeimos vientisumo išsaugojimą taiko tik šeimos ryšiams, kuriuos tarptautinės apsaugos gavėjas sukūrė kilmės šalyje iki šios apsaugos suteikimo, nesvarbu, ar šie ryšiai yra biologiniai, kaip antai vaiko gimimas, ar teisiniai, kaip antai įvaikinimas ar santuoka. Kaip pažymi Europos prieglobsčio paramos biuras (EPPB) tarptautinės apsaugos suteikimo sąlygų vadove, šeimos poreikiai turi jau egzistuoti kilmės šalyje [23].

53. Šeimos nario ryšio su tarptautinės apsaugos gavėjo kilmės šalimi egzistavimas yra lemiamas veiksnys, kaip tai patvirtina ir Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 5 dalis. Nors pagal šią nuostatą valstybėms narėms leidžiama išplėsti šios direktyvos 23 straipsnio 2 dalies taikymo sritį ir ją taikyti kitiems tarptautinės apsaugos gavėjo „artimiems giminaičiams“, tai turi būti giminaičiai, „kurie paliekant kilmės šalį gyveno kartu kaip šeimos nariai“. Taigi būtina įrodyti, kad šioje šalyje asmenys kartu gyveno iki išvykimo.

54. Todėl Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalyje nurodytas šeimos vientisumo išsaugojimas taikomas šeimos nariams, gyvenusiems su tarptautinės apsaugos gavėju jo kilmės valstybėje. Taigi ši nuostata neskirta apsaugoti šeimai, kurią tarptautinės apsaugos gavėjas sukūrė priimančiojoje

[21] Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad „[šio straipsnio] 1 ir 2 dalys netaikomos tuomet, kai šeimos nariui nesuteikiama arba nebūtų suteikta tarptautinė apsauga pagal [šios direktyvos] III ir V skyrius“.

[22] Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad, „[n]epaisant [šio straipsnio] 1 ir 2 dalių, valstybės narės nacionalinio saugumo ar viešosios tvarkos sumetimais gali atsisakyti suteikti jose nurodytas lengvatas, jas sumažinti ar panaikinti“.

[23] EPPB, *Teisinė analizė: tarptautinės apsaugos suteikimo sąlygos (Direktyva 2011/95/ES)*, 2018, p. 106.

valstybėje narėje. Tuo skiriasi Direktyvoje 2011/95 nustatyta sistema nuo nustatytosios Direktyvoje 2003/86, taikomos visiems šeimos santykiams – tiek globėjo sukurtiems prieš atvykstant, tiek atvykus [24] į priimančiąją valstybę narę [25].

55. Antras Sąjungos teisės aktų leidėjo įtvirtintas kriterijus susijęs su šeimos narių buvimu priimančiosios valstybės narės teritorijoje dėl „tarptautinės apsaugos prašym[o]“. Tokia sąlyga reiškia, kad jie tarptautinės apsaugos prašytoją turi būti atlydėję iš kilmės šalies į priimančiąją valstybę narę, kad jis pateiktų prašymą, taip patvirtindami savo norą likti kartu. Tai nurodyta Direktyvos 2011/95 16 konstatuojamojoje dalyje, joje nustatyta, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas turi užtikrinti visišką „prieglobsčio prašytojų bei juos *lydinčių* šeimos narių“ teisių paisymą [26].

56. Antras kriterijus taip pat skiria Direktyvą 2011/95 nuo Direktyvos 2003/86, pagal kurią prašymas dėl šeimos susijungimo pateikiamas tuo metu, kai šeimos nariai iš esmės gyvena ne valstybės narės, kurioje gyvena globėjas, teritorijoje [27].

57. Iš šių argumentų matyti, kad Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalis, aiškinama pažodžiui, netaikoma šeimos narių padėčiai, jeigu šeima sukurta ne kilmės šalyje ir vėliau, nei vienam iš šios šeimos narių buvo suteikta tarptautinė apsauga.

2) Šeimos narys neatitinka materialinių tarptautinės apsaugos suteikimo reikalavimų

58. Antras Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalyje nustatytas reikalavimas susijęs su šeimos narių neatitikimu tarptautinės apsaugos, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio a punktą, t. y. pabėgėlio statuso ar papildomos apsaugos statuso, suteikimui keliamiems reikalavimams. Šios direktyvos 23 straipsnio 2 dalis netaikoma šeimos nariams, kurie patys atitinka materialinius tarptautinės apsaugos suteikimo reikalavimus dėl kilmės šalyje asmeniškai jiems kylančios grėsmės.

3) Šeimos narys turi asmeninį teisinį statusą, netrukdantį jam teikti Direktyvoje 2011/95 nurodytų lengvatų

59. Trečias Sąjungos teisės aktų leidėjo Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalyje nustatytas reikalavimas susijęs su „šeimos nario asmeniniu teisiniu statusu“. Nurodyta, kad šis statusas turi būti suderinamas su šios direktyvos 24–35 straipsniuose numatytų lengvatų teikimu.

60. Sąvoka „asmeninis teisinis statusas“ Direktyvoje 2011/95 neapibrėžta. Vis dėlto ši sąvoka aiškinama bendrai. Kiek tai susiję su fiziniu asmeniu, ji apima visas teisės normas, reglamentuojančias šio asmens teisinę padėtį ir skirtingus statusus, pripažįstamus, be kita ko, dėl amžiaus (pavyzdžiui, nepilnametis ar pilnametis), dėl gimimo vietos (*ius soli* pagrindu įgyjama pilietybė), dėl giminystės ryšio (natūrali giminystė ar dėl įvaikinimo), dėl pilietybės ar pilietybių, taip pat dėl sutuoktinių turto teisinio režimo (santuoka, bendro gyvenimo teisiniai santykiai, ir t. t.), dėl jo priklausomos padėties (globa, rūpyba ir t. t.), dėl su juo susijusių ankstesnių įvykių ar gyvenimo valstybėje narėje ir pan. Taigi fizinio asmens turimas statusas gali būti susijęs su visais gyvenimo aspektais.

[24] Direktyvos 2003/86 2 straipsnio c punkte „globėjas“ apibrėžiamas kaip trečiosios šalies pilietis, teisėtai gyvenantis valstybėje narėje ir pateikiantis prašymą [dėl šeimos susijungimo] arba kurio šeimos nariai prašo šeimos susijungimo, kad prisijungtų prie jo.

[25] Žr. Direktyvos 2003/86 2 straipsnio d punktą.

[26] Pasviruoju šriftu išskirta mano.

[27] Žr. Direktyvos 2003/86 5 straipsnio 3 dalį.

61. Taikant Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalį apimtis, kuria tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos nariui gali būti teikiamos šioje direktyvoje nurodytos lengvatos, priklausys nuo jo asmeninio teisinio statuso. Taigi negalima reikalauti, kad priimančioji valstybė narė išduotų leidimą gyventi šalyje ar kelionės dokumentus šeimos nariui, kuris, kaip paaiškėja, yra Sąjungos pilietis, o gal net, pavyzdžiui, priimančiosios valstybės narės pilietis.

62. Šiame etape reikia išnagrinėti šios direktyvos 23 straipsnio 2 dalies taikymo kontekstą, paskui – struktūrą.

2. Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalies taikymo kontekstas

63. Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalies taikymo konteksto nagrinėjimas įrodo, kad pagal Ženevos konvencijoje nustatytą sistemą nereikalaujama tarptautinės apsaugos taikymo išplėsti taip, kad ji būtų taikoma ir pabėgėlio šeimos nariams, kurių padėtis tokia, kaip nagrinėjama šioje byloje.

64. Pirmiausia pažymėtina, kad Direktyvos 2011/95 nuostatos turi būti aiškinamos atsižvelgiant ne tik į bendrą jos sistemą ir tikslą, bet ir laikantis Ženevos konvencijos [28]. Teisingumo Teismo nuomone, nors Direktyvoje 2011/95 įtvirtinta norminė sistema, kurią sudaro valstybėms narėms, taigi ir Sąjungai bendros sąvokos ir kriterijai, vis dėlto ji grindžiama visišku ir bendru šios konvencijos taikymu ir jos tikslas, be kita ko, yra tai, kad būtų visiškai laikomasi šios konvencijos 1 straipsnio [29]. Šiuo klausimu, atsižvelgiant į toje konvencijoje Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biurui patikėtą vaidmenį, šio biuro pateiktos konsultacijos laikomos ypač svarbiomis [30].

65. Todėl reikia išnagrinėti Ženevos konvencijos turinį. Šios konvencijos 3–34 straipsniuose nurodytos pagrindinės teisės ir laisvės, susijusios su pabėgėlio statuso pripažinimu. Iš esmės šiomis politinėmis, ekonominėmis ir socialinėmis teisėmis siekiama užtikrinti pabėgėlio integraciją priimančiojoje šalyje, jam suteikiant galimybę dalyvauti šios šalies gyvenime, užtikrinant, kad dėl savo rasės, religijos ar kilmės šalies jis nebūtų diskriminuojamas ar jam nebūtų taikomas mažiau palankus požiūris, palyginti su šios šalies piliečiais.

66. Vis dėlto Ženevos konvencijoje ir 1967 m. protokole nėra jokių specialių nuostatų dėl pabėgėlio šeimos vientisumo [31]. Šiuo tikslu reikia remtis prie šios konvencijos pridėtu diplomatiniu aktu, t. y. 1951 m. liepos 25 d. Jungtinių Tautų Organizacijos įgaliotųjų atstovų konferencijos dėl pabėgėlių ir pilietybės neturinčių asmenų statuso baigiamuoju aktu. Kaip nurodyta doktrinoje, būtent šiame dokumente tos konvencijos rengėjai nustatė baime dėl pabėgėlio persekiojimo grindžiamą tarptautinės apsaugos sistemos ir pabėgėlio šeimos „ryšį“ [32]. Kadangi „šeimos vientisumas <…> yra esminė pabėgėlio teisė, ir šiam vientisumui nuolat kyla grėsmė“, šiame akte

[28] Žr. 2020 m. lapkričio 19 d. Sprendimą *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge* (*Karo tarnyba ir prieglobstis*) (C-238/19, EU:C:2020:945, 19 ir 20 punktai), taip pat 2021 m. sausio 13 d. Sprendimą *Bundesrepublik Deutschland* (*Iš Palestinos kilusio asmens be pilietybės pabėgėlio statusas*) (C-507/19, EU:C:2021:3, 38 ir 39 punktai, taip pat nurodyta jurisprudencija).

[29] Žr. SESV 78 straipsnio 1 dalį ir Chartijos 18 straipsnį. Taip pat žr. Direktyvos 2011/95 4, 23 ir 24 konstatuojamąsias dalis ir 2019 m. gegužės 14 d. Sprendimą *M ir kt.* (*Pabėgėlio statuso panaikinimas*) (C-391/16, C-77/17 ir C-78/17, EU:C:2019:403, 80–83 punktai ir nurodyta jurisprudencija).

[30] Žr. Direktyvos 2011/95 22 konstatuojamąją dalį ir 2019 m. gegužės 23 d. Sprendimą *Bilali* (C-720/17, EU:C:2019:448, 57 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[31] Šiuo klausimu žr. Feller, E., Türk, V. ir Nicholson, R., *La protection des réfugiés en droit international*, Larcier, Briuselis, būtent devintą dalį „Šeimos vientisumas (Baigiamasis Aktas, 1951 m. Jungtinių Tautų Organizacijos konferencija)“, p. 678.

[32] Žr. Feller, E., Türk, V. ir Nicholson, R., *op. cit.*, p. 624.

„[Ženevos konvenciją pasirašiusioms valstybėms] rekomenduojama imtis būtinų pabėgėlio šeimos apsaugos priemonių ir visų pirma <…> užtikrinti pabėgėlio šeimos vientisumo išsaugojimą, be kita ko, jeigu šeimos galva tenkina jo priėmimui šalyje keliamas sąlygas“ [33].

67. Būtent tokiomis aplinkybėmis Sąjungos teisės aktų leidėjas priėmė Direktyvą 2004/83, o paskui – ją pakeitusią Direktyvą 2011/95 [34].

68. Direktyva 2011/95, priimta remiantis SESV 78 straipsnio 2 dalimi, siekiama trečiųjų šalių piliečiams nustatyti „vienodą prieglobsčio statusą“, pagrįstą Ženevos konvencija, ir „vienodą papildomos apsaugos statusą“ [35]. Šios direktyvos I, III, IV, V ir VI skyriuose nurodyti bendri asmenų, kuriems „tikrai reikia tarptautinės apsaugos“ [36] ir kuriems reikia suteikti vieną iš dviejų statusų, nustatymo kriterijai, o VII skyriuje nustatytas šio statuso teikiamos apsaugos turinys. Taigi, kaip Ženevos konvencijoje, Sąjungos teisės aktų leidėjas nenumatė tarptautinės apsaugos taikyti ir pabėgėlio ar papildomos apsaugos gavėjo šeimos nariams, kad būtų išsaugotas šeimos vientisumas.

69. Vis dėlto tam tikros JTVPRK rekomendacijos patvirtina tokį požiūrį. Pastabose dėl Direktyvos 2004/83 [37] JTVPRK, kiek tai susiję su šios direktyvos 23 straipsnio 1 ir 2 dalimis, pabrėžė, kad šeimos nariams turi būti suteikiamas toks pat statusas (išvestinis statusas), koks suteikiamas pagrindiniam prašytojui, jeigu tai suderinama su jų asmeniniu statusu. 1999 m. birželio 4 d. klausimuose dėl šeimos apsaugos [38] JTVPRK nuolatinis komitetas taip pat jau buvo nurodęs, kad, „remiantis šeimos vientisumo principu, jeigu šeimos galva tenkina kriterijus, pagal kuriuos suteikiamas pabėgėlio statusas, jo išlaikomiems šeimos nariams *paprastai* taip pat turėtų būti suteikiamas pabėgėlio statusas“ [39], jeigu toks statusas suderinamas su jų asmeniniu teisiniu statusu.

70. Be to, kaip pirma nurodžiau, rengdama Direktyvą 2004/83 Komisija pateikė tą patį pasiūlymą, bet jam nebuvo pritarta.

3. Bendra struktūra, kuriai esant taikoma Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalis

71. Nagrinėjant Direktyvos 2011/95 bendrą struktūrą matyti, kad pagal tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos vientisumo išlaikymą reglamentuojančias nuostatas teikiant tam tikras lengvatas reikalaujama individualiai įvertinti kiekvieno šeimos nario padėtį [40]. Šis vertinimas turi leisti koreguoti teisių ir lengvatų suteikimą atsižvelgiant į jų padėtį ir teisinį statusą.

[33] Rekomendacija B, 1. Taip pat žr. Pabėgėlio statuso pripažinimo pagal 1951 m. Konvenciją ir 1967 m. Protokolą dėl pabėgėlių statuso procedūrų ir kriterijų vadovą (JTVPRK, Ženeva, 1992 m., 183 punktas).

[34] Taip pat esant būtent šiam kontekstui Sąjungos teisės aktų leidėjas priėmė Direktyvą 2003/86, kuria, kaip nustatyta jos 2, 6 ir 8 konstatuojamosiose dalyse, siekiama užtikrinti pabėgėlio šeimos apsaugą, jo šeimos gyvenimo išlaikymą ar sukūrimą, reglamentuojant teisės į šeimos susijungimą įgyvendinimą.

[35] Žr. Direktyvos 2011/95 5, 6 ir 9 konstatuojamąsias dalis, taip pat 2014 m. gegužės 8 d. Sprendimą *N.* (C-604/12, EU:C:2014:302, 31 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[36] Žr. Direktyvos 2011/95 12 konstatuojamąją dalį.

[37] Prieinamos šiuo interneto adresu: https://www.unhcr.org/fr/protection/operations/4b151d86e/commentaires-annotes-hcr-directive-200483ce-conseil-29-avril-2004-concernant.html.

[38] Prieinami šiuo interneto adresu: https://www.unhcr.org/fr/excom/standcom/4b30a618e/questions-relatives-protection-famille.html.

[39] Klausimų dėl šeimos apsaugos 9 punktas. Pasviruoju šriftu išskirta mano.

[40] Kaip tarptautinės apsaugos poreikio nustatymo nagrinėjimas, kurį atliekant pagal Direktyvos 2011/95 4 straipsnį reikalaujama atsižvelgti į visus faktus ir aplinkybes, taip pat „prašytojo individualią padėtį“ (4 straipsnio 3 dalies c punktas) ir nacionalinės apsaugos egzistavimą (4 straipsnio 3 dalies e punktas).

72. Visų pirma, šis individualaus nagrinėjimo reikalavimas taikomas tarptautinės apsaugos gavėjams ir išplaukia iš Direktyvos 2011/95 41, 45 ir 47 konstatuojamųjų dalių, taip pat iš šios direktyvos 20 straipsnyje nustatytų „bendrųjų taisyklių“, susijusių su šios apsaugos turiniu.

73. Direktyvos 2011/95 20 straipsnio 3 ir 4 dalyse nurodyta, kad spręsdamos dėl tarptautinės apsaugos gavėjų teisės gauti šioje direktyvoje nurodytas lengvatas valstybės narės turi įvertinti pažeidžiamų asmenų, kaip antai nepilnamečių, nelydimų nepilnamečių, vyresnio amžiaus asmenų ar nukentėjusių nuo kankinimo asmenų, individualią padėtį, kad atsižvelgtų į jų specifinius poreikius [41]. Direktyvos 2011/95 41 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad valstybės narės gali nustatyti palankesnius reikalavimus, „kad <…> šioje direktyvoje nustatytomis teisėmis ir lengvatomis [būtų galimybė] naudotis veiksmingiau“, ypač atsižvelgdamos į specifinius tarptautinės apsaugos gavėjų poreikius ir ypatingus jiems kylančius integravimosi sunkumus.

74. Dėl šio aspekto Direktyvos 2011/95 20 straipsnio 5 dalyje, be kita ko, nurodyta, kad visų pirma reikia atsižvelgti į vaiko interesus. 2021 m. sausio 14 d. Sprendime *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Nelydimo nepilnamečio grąžinimas) [42] Teisingumo Teismas nurodė, kad tik atlikus bendrą ir išsamų nepilnamečio (šiuo atveju – nelydimo) padėties vertinimą bus galima nustatyti „vaiko interesus“ [43].

75. Be to, būtinybę individualiai išnagrinėti padėtį lemia specialiosios Direktyvos 2011/95 23 straipsnio normos, reglamentuojančios šeimos vientisumo išsaugojimą [44], ir, be kita ko, „šeimos nario“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio j punktą, statuso, šeimos nario teisinio statuso reikalavimo įvertinimas ar būtinybė atsižvelgti į vaiko interesus arba individualią priklausomumo padėtį [45].

76. Galiausiai, Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 3 dalyje nustatyta netaikymo išlyga reiškia, kad valstybės narės turi patikrinti, ar šeimos nariui nesuteikiama arba nebūtų suteikta tarptautinė apsauga dėl šios direktyvos 12 ir 17 straipsniuose nurodytų pagrindų, pavyzdžiui, dėl galimai padaryto nusikaltimo [46], dėl kurių tas asmuo negali gauti lengvatų, į kurias turėtų teisę dėl šeiminių ryšių. 2018 m. rugsėjo 13 d. Sprendime *Ahmed* [47] Teisingumo Teismas nusprendė, kad ši netaikymo išlyga negali būti taikoma automatiškai, reikia išsamiai išnagrinėti visas konkretaus atvejo aplinkybes [48]. Remiantis tos direktyvos 23 straipsnio 4 dalyje nustatyta netaikymo išlyga,

[41] Taip pat žr. Direktyvos 2011/95 38 konstatuojamąją dalį, pagal kurią „spręsdamos dėl teisių į lengvatas, kurios numatytos šioje direktyvoje, valstybės narės turėtų deramai atsižvelgti į geriausius vaiko interesus ir į tarptautinės apsaugos gavėjo artimų giminaičių, kurie jau yra valstybėje narėje ir kurie nėra to apsaugos gavėjo šeimos nariai, ypatingas priklausomumo nuo jo aplinkybes“.

[42] C-441/19, EU:C:2021:9.

[43] Žr. 2021 m. sausio 14 d. Sprendimą *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (*Nelydimo nepilnamečio grąžinimas*) (C-441/19, EU:C:2021:9, 46 punktas).

[44] Taip pat žr. 2011 m. *JTVPRK pabėgėlių perkėlimo vadovą* (prieinamas šiuo interneto adresu: https://www.unhcr.org/fr/5162da949.pdf), būtent 3.1.5 punktą „Su šeimos susijungimu susijęs išvestinis statusas“, kuriame nurodyta, kad „prašymus suteikti išvestinį pabėgėlio statusą turi nagrinėti už apsaugą ar reikalavimų atitikimą atsakingi darbuotojai; turi būti kruopščiai tikrinami visi turimi dokumentai ir įvairi informacija apie pareiškėjo tapatybę ir jo ryšį su pabėgėliu“, p. 86.

[45] Žr. šios direktyvos 19 konstatuojamąją dalį, pagal kurią „šeimos narių“ sąvoką galima išplėsti „atsižvelgiant į tam tikras skirtingas priklausomumo aplinkybes ir ypatingą dėmesį skiriant geriausiems vaiko interesams“. Taip pat žr. BEAA, *Judicial Analysis, Evidence and Credibility Assessment in the Context of the Common European Asylum System*, 2018, p. 62 („Individual assessment“), p. 126 („The best interests of the child“) ir p. 136 („Family relationships and evidence assessment“).

[46] Žr. 2018 m. gegužės 2 d. Sprendimą *K. ir H. F.* (*Teisė gyventi šalyje ir karo nusikaltimų inkriminavimas*) (C-331/16 ir C-366/16, EU:C:2018:296, 52 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[47] C-369/17, EU:C:2018:713.

[48] Žr. 2018 m. rugsėjo 13 d. Sprendimą *Ahmed* (C-369/17, EU:C:2018:713, 48 ir 49 punktai). Taip pat žr. 2021 m. sausio 13 d. Sprendimą *Bundesrepublik Deutschland* (*Iš Palestinos kilusio asmens be pilietybės pabėgėlio statusas*) (C-507/19, EU:C:2021:3, 51 punktas).

kaip nustatyta Teisingumo Teismo jurisprudencijoje, reikalaujama, kad valstybės narės kiekvienu konkrečiu atveju įvertintų, ar šeimos nario asmeninis elgesys gali kelti grėsmę nacionaliniam saugumui ir viešajai tvarkai [49].

77. Atsižvelgiant į šias aplinkybes tik individualus tarptautinės apsaugos gavėjo šeiminės padėties nagrinėjimas leidžia nustatyti, kokia jo naudojimosi teise į šeimos vientisumo išsaugojimą apimtis ir prireikus kokios apimties turi būti jo šeimos nariams Direktyvoje 2011/95 nurodytų lengvatų, kaip antai galimybės mokytis ar galimybės įsidarbinti, suteikimas ar, atvirkščiai, jiems lengvatos gali būti nesuteikiamos dėl asmeninės teisinės padėties ar ankstesnių su jais susijusių faktų. Nors Sąjungos teisės aktų leidėjas valstybėms narėms suteikė teisę išplėsti tarptautinės apsaugos suteikimą ją taikant tarptautinės apsaugos gavėjo nepilnamečiam vaikui, tokia lengvata neturėtų būti suteikiama vykstant procedūrai, per kurią negalima įvertinti individualios šio vaiko padėties.

4. Direktyvos 2011/95 teleologinė analizė

78. Direktyva 2011/95 grindžiama SESV 78 straipsnio 2 dalies a ir b punktais, juose nustatyta, kad patvirtinamos bendros Europos prieglobsčio sistemos priemonės, kurias sudaro visoje Sąjungoje galiojantis vienodas tarptautinės apsaugos gavėjų statusas.

79. Visų pirma, ši direktyva aiškiai rodo Sąjungos teisės aktų leidėjo norą užtikrinti, kad visos valstybės narės nurodytų asmenis, „kuriems tikrai reikia tarptautinės apsaugos“, ir šią tarptautinę apsaugą teiktų taikydamos bendrus kriterijus, individualiai nagrinėdamos kiekvieno prašytojo padėtį [50]. Nustatyti du statusai, t. y. pabėgėlio statusas ir papildomos apsaugos statusas. Nors Sąjungos teisės aktų leidėjas Ženevos konvencijoje įtvirtintą pabėgėlių apsaugą nusprendė papildyti įvesdamas papildomos apsaugos formą, reikia konstatuoti, kad, be šių sistemų, jis nenusprendė nustatyti dar ir papildomos apsaugos, kuri, kaip išvestinė, būtų taikoma tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos nariams.

80. Iš Direktyvos 2011/95 13 ir 18 straipsnių, siejamų su šios direktyvos 2 straipsnio d ir f punktais, matyti, kad pabėgėlio statuso ar papildomos apsaugos statuso suteikimui keliami du esminiai reikalavimai. Pirmas – egzistuojantis persekiojimo, nuo kurio gali nukentėti suinteresuotasis asmuo dėl savo rasės, religijos, tautybės, politinių pažiūrų ar priklausymo tam tikrai socialinei grupei, pavojus (pabėgėlis) arba pavojus patirti didelę žalą grįžus į kilmės šalį (papildoma apsauga). Antras – tiesioginė ar netiesioginė šios šalies atsakomybė už tokio pavojaus egzistavimą. Taigi pabėgėlio statusas ar papildomos apsaugos statusas suteikiamas tais atvejais, kai kilmės šalies viešosios valdžios institucijos neužtikrino apsaugos nuo persekiojimo ar didelės žalos pavojaus, jeigu yra atsakingos už persekiojimą arba skatino ar toleravo karinių pajėgų ar kitų privačių grupuočių persekiojimą. EPPB nuomone, kilmės šalies turimų apsaugos priemonių vertinimas yra privalomas tarptautinės apsaugos poreikio analizės etapas, nes ta apsauga yra subsidiari ir į ją atsižvelgiama, tik jeigu ta šalis neužtikrina jokios apsaugos [51].

81. Šie du reikalavimai turi lemiamą reikšmę teikiant tarptautinę apsaugą, nes jais pagrindžiama asmens baimė ir paaiškinamas jo negalėjimas ar atsisakymas pasinaudoti kilmės šalies apsauga. Šiame kontekste jie yra pagrindiniai tarptautinės apsaugos sistemos principai.

[49] Žr. 2018 m. gegužės 2 d. Sprendimą *K. ir H. F.* (*Teisė gyventi šalyje ir karo nusikaltimų inkriminavimas*) (C-331/16 ir C-366/16, EU:C:2018:296, 53 ir 54 punktai).

[50] Žr. šios direktyvos 12 konstatuojamąją dalį. Taip pat žr. 2018 m. rugsėjo 13 d. Sprendimą *Ahmed* (C-369/17, EU:C:2018:713, 37 punktas) ir 2019 m. gegužės 14 d. Sprendimą *M ir kt.* (*Pabėgėlio statuso panaikinimas*) (C-391/16, C-77/17 ir C-78/17, EU:C:2019:403, 79 punktas).

[51] Žr. *[EPPB] praktinį vadovą: Tarptautinės apsaugos suteikimui keliamos sąlygos*, 2018 m. balandžio mėn., būtent p. 11, 12 ir 36.

82. Atsižvelgiant į šios bylos dalyką ypatingas dėmesys turi būti skiriamas antrajam iš tų dviejų reikalavimų. Jis atspindi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo ir Belgijos vyriausybės pastabose kelis kartus nurodytą tarptautinės apsaugos subsidiarumo principą. Pagal šį principą tarptautinė apsauga yra subsidiari apsauga, teikiama jos prašančiam asmeniui, kol kilmės šalis nepajėgia jo apsaugoti nuo jam gresiančio persekiojimo ar didelės žalos pavojaus [52]. Kaip ir pagal Ženevos konvencijos 1 straipsnį, pagal Direktyvą 2011/95 šiuo principu vadovaujamasi tiek suteikiant pabėgėlio statusą, tiek jį panaikinant [53], taip pat jo nesuteikiant [54]. 2021 m. sausio 20 d. Sprendime *Secretary of State for the Home Department* [55] Teisingumo Teismas priminė, kad aplinkybės, parodančios kilmės valstybės negalėjimą arba, atvirkščiai, galėjimą užtikrinti apsaugą nuo persekiojimo veiksmų, yra lemiamas vertinimo kriterijus, kuriuo remiantis suteikiamas arba prireikus atitinkamai panaikinamas pabėgėlio statusas [56].

83. Šiomis aplinkybėmis visiškai neturi būti suteikiama tarptautinė apsauga, jeigu šeimos narys turi su jo paties pilietybe siejamas teises ir ypač jeigu jam suteikiama kilmės šalies apsauga.

84. Antra, Direktyvoje 2011/95 taip pat aiškiai nurodytas Sąjungos teisės aktų leidėjo noras nustatyti vienodą pabėgėlio statusą ir vienodą tarptautinės apsaugos statusą, turinčius suteikti tas pačias teises ir tas pačias lengvatas [57]. Šiuo vienodumu siekiama užtikrinti lygiavertį požiūrį, kiek tai susiję su tarptautinės apsaugos gavėjų gyvenimo sąlygomis bet kurioje priimančioje valstybėje narėje, ir apriboti antrinį tarptautinės apsaugos prašytojų judėjimą, grindžiamą sąlygų skirtumais [58]. Savo ruožtu ir su sąlyga, kad prašymas būtų nagrinėjamas individualiai, šeimos nariai turėtų turėti vienodas teises ir lengvatas bet kurioje priimančiojoje valstybėje narėje [59].

85. Nors, kaip toliau nurodysiu, valstybės narės turi veiksmų laisvę nustatyti palankesnes sąlygas, ši laisvė negali akivaizdžiai paneigti šiuo atveju Sąjungos teisės aktų leidėjo siekiamo vienodo požiūrio.

[52] Šiuo klausimu žr. šios išvados 33 išnašoje nurodyto JTVPRK vadovo 90 punktą; jame JTVPRK pažymi, kad „klausimas, ar suinteresuotasis asmuo pagrįstai bijo būti persekiojamas, turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į jo pilietybės šalį. Kol suinteresuotasis asmuo neturi jokios baimės pilietybės šalyje, galima tikėtis, kad jis pasinaudos šios šalies apsauga. Jam nereikia tarptautinės apsaugos, todėl jis nėra pabėgėlis“ (taip pat žr. šio vadovo 106 ir 107 punktus). Doktrinoje konkrečiai žr. Hathaway, J. C., ir Foster, M., *The law of refugee status*, 2-as leidimas, Cambridge University Press, Kembridžas, 2014, p. 55: „ Pabėgėlių teisė grindžiama pagrindine prielaida, kad nacionalinė apsauga, kai ji prieinama, turi pirmenybę alternatyvios tarptautinės apsaugos atžvilgiu. Rengdami Ženevos konvenciją, atstovai aiškiai išreiškė savo požiūrį, pagal kurį jokiam asmeniui neturi būti pripažintas pabėgėlio statusas, nebent jis negali ar dėl pagrįstos priežasties nenori remtis savo pilietybės šalies apsauga“, taip pat p. 462: „pabėgėlių teisės tikslas – suteikti alternatyvią apsaugą laukiant, kol vėl bus pradėta taikyti veiksminga nacionalinė apsauga arba tokia apsauga bus nustatyta“, ir p. 494 ir 495. Taip pat žr. Goodwin-Gill, G. S. ir McAdam, J., *The refugee in international law*, 3-as leidimas, Oxford University Press, Oksfordas, 2007, p. 421: „Apsaugos nebuvimas arba atsisakymas ją suteikti yra pagrindinis pabėgėlio požymis ir tarptautinė teisė, nesant apsaugos kilmės šalyje arba jai nenorint jos suteikti, savo ruožtu turi suteikti savąją apsaugą“; ir p. 72: „Asmenys, turintys kitos valstybės pilietybę, esant įprastoms aplinkybėms, įgyja teisę į apsaugą ir nepatenka į pabėgėlio sąvoką.“

[53] Žr. Direktyvos 2011/95 11 straipsnį.

[54] Žr. Direktyvos 2011/95 12 straipsnio 1 dalį.

[55] C-255/19, EU:C:2021:36.

[56] Žr. 2021 m. sausio 20 d. Sprendimą *Secretary of State for the Home Department* (C-255/19, EU:C:2021:36, 36 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[57] Žr. Direktyvos 2011/95 5, 9 ir 10 konstatuojamąsias dalis.

[58] Žr. Direktyvos 2011/95 13 konstatuojamąją dalį.

[59] Išskyrus teises, kylančias iš negrąžinimo principo.

86. Galiausiai, trečia, Direktyvoje 2011/95 aiškiai nurodytas Sąjungos teisės aktų leidėjo noras užtikrinti, kad būtų paisoma tarptautinės apsaugos gavėjų pagrindinių teisių, įtvirtintų, be kita ko, Chartijoje, Ženevos konvencijoje, taip pat Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje [60].

87. Chartijos 7 straipsniu pripažįstama teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą. Suformuotoje jurisprudencijoje nustatyta, kad šis straipsnis turi būti siejamas su pareiga atsižvelgti į svarbiausią vaiko interesą, pripažintą jos 24 straipsnio 2 dalyje, ir atsižvelgiant į to paties straipsnio 3 dalyje įtvirtintą būtinybę vaikui reguliariai palaikyti asmeninius santykius su abiem tėvais [61]. Egzistuoja visuotinis susitarimas, kad šeima, kaip pagrindinė visuomenės ląstelė, turi būti gerbiama ir saugoma ir kad valstybė turi imtis visų priemonių, kad būtų išsaugotas vaiko ir jo šeimos ryšys, ir šeimos ryšys gali būti nutrauktas tik dėl išimtinių aplinkybių [62].

88. Šiomis aplinkybėmis šeimos vientisumo išsaugojimas yra pripažįstamas esmine pabėgėlio teise [63].

89. Šios teisės šaltinis ir pagrindas yra materialinė ir psichologinė parama, kurią šeimos nariai gali suteikti vieni kitiems, prisidedanti prie kiekvieno jų gerovės ir apsaugos [64]. Nors dėl priverstinio prieglobsčio tarptautinės apsaugos gavėjas patiria realų pavojų būti ilgai atskirtas nuo savo šeimos, dėl šio prieglobsčio jo šeimos nariai, likę kilmės šalyje ir netekę jo paramos, patiria ne tik persekiojimo grėsmę, bet ir ekonominio nepritekliaus ir nepalankių socialinių sąlygų grėsmę, smurto ir išnaudojimo grėsmę ar net gali būti priversti išvykti, o pabėgus dažnai negrįžtama į kilmės šalį ilgą laikotarpį [65]. Nors šeimos nariams asmeniškai kylantis persekiojimo ir didelės žalos pavojus pateisina tarptautinės apsaugos suteikimą, kita vertus, ekonominio nepritekliaus ir nepalankių socialinių sąlygų, nuo kurių jie gali nukentėti, nepakanka tokiam suteikimui pagrįsti.

90. Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalyje nustatytu mechanizmu siekiama užtikrinti šeimos vientisumo išsaugojimą pastaruoju atveju. Nors šis tikslas nenurodytas kaip vienas iš šios direktyvos 12 konstatuojamojoje dalyje išvardytų pagrindinių tikslų, vis dėlto tos direktyvos 23 straipsnio 2 dalyje priimančiajai valstybei narei nustatyti ypač aiškūs ir tikslūs įpareigojimai. Priimančioji valstybė narė tarptautinės apsaugos gavėjui turi suteikti galimybę gyventi įprastą šeimos gyvenimą jos teritorijoje, jo šeimos nariams suteikdama ekonomines ir socialines lengvatas, būtinas jų esminiams poreikiams patenkinti ir integruotis šioje valstybėje [66].

91. JTVPRK nuomone, šeimos vientisumo išsaugojimas turi būti „priemonė užtikrinti įprasto gyvenimo <…> regimybę ne kilmės šalyje“ [67].

[60] 1950 m. lapkričio 4 d. pasirašyta Romoje. Žr. Direktyvos 2011/95 4, 16 ir 17 konstatuojamąsias dalis, taip pat 2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimą *N. S. ir kt.* (C-411/10 ir C-493/10, EU:C:2011:865, 78 punktas) ir 2021 m. sausio 13 d. Sprendimą *Bundesrepublik Deutschland* (*Iš Palestinos kilusio asmens be pilietybės pabėgėlio statusas*) (C-507/19, EU:C:2021:3, 39 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[61] Žr. 2019 m. kovo 26 d. Sprendimą *SM* (*Pagal Alžyro kafalos sistemą globojamas vaikas*) (C-129/18, EU:C:2019:248, 67 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija), taip pat 2020 m. liepos 16 d. Sprendimą *État belge* (*Šeimos susijungimas – Nepilnametis vaikas*) (C-133/19, C-136/19 ir C-137/19, EU:C:2020:577, 34 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[62] Žr. Vaiko teisių konvencijos, Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos priimtos 1989 m. lapkričio 20 d. Rezoliucijoje 44/25 ir įsigaliojusios 1990 m. rugsėjo 2 d., 3 ir 9 straipsnius. Taip pat žr. 2010 m. liepos 6 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimo *Neulinger ir Shuruk prieš Šveicariją*, CE:ECHR:2010:0706JUD004161507, 49–64 punktus.

[63] Tai patvirtina jos vieta Direktyvos 2011/95 VII skyriuje.

[64] Žr. Feller, E., Türk, V., ir Nicholson, R., *op. cit.*: „Šeimos vientisumo principo paisymas yra viena pagrindinių priemonių pabėgėlio šeimai apsaugoti“, p. 624.

[65] Žr. Feller, E., Türk, V., ir Nicholson, R., *op. cit.*, p. 626 ir 627.

[66] Žr., be kita ko, Direktyvos 2011/95 41–48 konstatuojamąsias dalis.

[67] 1999 m. birželio 4 d. klausimų dėl šeimos apsaugos 15 punktas (žr. šios išvados 38 išnašą).

92. Sąjungos teisės aktų leidėjas, nenorėdamas pažeisti tarptautinės apsaugos teikimo sąlygų, taip siekia pagrindinio tikslo – išsaugoti šeimos, kurios svarbiausios dalys, t. y. pora ir vaikai, jau yra priimančiojoje valstybėje narėje, vientisumą. Dėl sutuoktiniui suteikiamos galimybės užsidirbti pragyvenimui šioje valstybėje, o vaikams dėl galimybės mokytis, suteikiant galimybę turėti leidimą gyventi šalyje, kurio galiojimas gali būti atnaujinamas, turėti deramą būstą ir gauti sveikatos priežiūros paslaugas Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalis sustiprina šeimos ekonominę bei socialinę padėtį ir apsaugo kiekvieną jos narį. Dėl paties šeimos vientisumui ir kiekvieno ją sudarančio šeimos nario integracijai palankaus mechanizmo veikimo šeimos padėtis priimančiojoje valstybėje narėje turi tapti stabili ir savarankiška.

93. Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad (siekiant atsakyti į trečiąjį prejudicinį klausimą) Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalies taikymas neturėtų priklausyti nuo šeimos galimybės persikelti į trečiąją šalį, nors tam tikri jos nariai turi šios šalies pilietybę. Iš tikrųjų šiuo straipsniu siekiama tarptautinės apsaugos gavėjui leisti naudotis šios apsaugos teikiamomis teisėmis išsaugant jo šeimos gyvenimo vientisumą priimančiojoje valstybėje narėje. Jeigu būtų atsižvelgta į tokią galimybę, šios direktyvos 23 straipsnio 2 dalies nuostatos taptų neveiksmingos, nes būtų reikalaujama, kad tarptautinės apsaugos gavėjas atsisakytų jam suteiktos teisės į prieglobstį.

94. Manau, jog darytina išvada, kad Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalimi Sąjungos teisės aktų leidėjas nesiekė užtikrinti tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos vientisumo išsaugojimo, leisdamas kompetentingoms nacionalinės valdžios institucijoms suteikti tokią pačią tarptautinę apsaugą jo šeimos nariams, be kita ko, jo nepilnamečiam vaikui, prieš tai joms individualiai neišnagrinėjus prašymo ir neatsižvelgus į tai, ar iš šeimos nario padėties matyti, kad reikalinga tarptautinė apsauga, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą.

95. Todėl atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui nuspręsti, kad pagal Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalį draudžiamas nacionalinės teisės aktas, pagal kurį kompetentinga nacionalinė institucija siekia užtikrinti tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos vientisumo išsaugojimą, teikdama tokią apsaugą jo šeimos nariams, be kita ko, jo nepilnamečiam vaikui, kurie asmeniškai netenkina būtinų tarptautinės apsaugos gavimui keliamų reikalavimų.

B. Dėl pirmojo klausimo, susijusio su Direktyvos 2011/95 3 straipsnio išaiškinimu

96. Pirmuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo iš esmės prašo išsiaiškinti, ar Direktyvos 2011/95 3 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos kompetentinga nacionalinė institucija, siekdama užtikrinti šeimos vientisumo išsaugojimą, tarptautinės apsaugos gavėjo nepilnamečiam vaikui gali suteikti pabėgėlio statusą arba papildomos apsaugos statusą, jeigu šis vaikas turi kitos nei vieno iš jo tėvų šalies, kurios apsaugos jis iš esmės gali prašyti, pilietybę.

1. Pagal Direktyvos 2011/95 3 straipsnį valstybėms narėms suteiktos diskrecijos apimtis

97. Pagal Direktyvos 2011/95 3 straipsnį „[v]alstybės narės gali nustatyti arba palikti galioti palankesnius reikalavimus, skirtus nustatyti, kuris asmuo gali būti priskiriamas prie pabėgėlio ar papildomą apsaugą galinčio gauti asmens, ir tarptautinės apsaugos pobūdį, jei tie reikalavimai yra suderinami su šia direktyva“ [68].

[68] Šiuo klausimu žr. 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimą *M'Bodj* (C-542/13, EU:C:2014:2452, 42 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

98. Visų pirma, iš Direktyvos 2011/95 3 straipsnio, siejamo su šios direktyvos 14 konstatuojamąja dalimi, matyti, jog valstybės narės gali nustatyti arba palikti galioti palankesnius reikalavimus, taikomus nagrinėjant tarptautinės apsaugos prašymą, kad būtų nustatyti asmenys, atitinkantys jos suteikimo sąlygas.

99. Sąvoka „tarptautinės apsaugos prašymas“ apibrėžta Direktyvos 2011/95 2 straipsnio h punkte kaip „trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pateiktas prašymas dėl valstybės narės apsaugos, kuris, kaip galima suprasti, siekia pabėgėlio statuso arba papildomos apsaugos statuso“. Taip pat nurodyta, kad prašytojas aiškiai neprašo kitokios rūšies apsaugos, kuriai netaikoma ši direktyva.

100. Be to, Sąjungos teisės aktų leidėjas, nurodydamas pabėgėlio statuso ar papildomos apsaugos statuso „[suteikimo] reikalavimus“, remiasi tik tos direktyvos II–VI skyriuose aiškiai nurodytais suteikimo reikalavimais.

101. Antra, iš Sąjungos teisės aktų leidėjo nustatytos sąlygos dėl būtino šių palankesnių normų suderinamumo su Direktyva 2011/95 matyti, kad valstybių narių diskrecija turi būti nustatoma atsižvelgiant į šios direktyvos materialines ir procesines normas ir ja siekiamus tikslus [69].

102. Primintina, kad atsižvelgiant į SESV 78 straipsnio 2 dalį Direktyva 2011/95 siekiama užtikrinti vienodą prieglobsčio statusą ir vienodą papildomos apsaugos statusą, tarptautinę apsaugą teikiant remiantis bendrais valstybių narių kriterijais, individualiai išnagrinėjus prašytojo padėtį.

103. Priešingai, nei Direktyva 2004/83, kurioje buvo nustatyti minimalūs reikalavimai, Direktyva 2011/95 yra Sąjungos lygiu visiškai suderintų normų, t. y. bendros Europos prieglobsčio sistemos, visumos dalis, palankesnių normų standartas. Šios direktyvos I skyriuje teisės aktų leidėjas apibrėžia jos taikymo sritį ir ją taikant vartojamas pagrindines sąvokas, o tarptautinės apsaugos teikimui keliamus materialinius ir procesinius reikalavimus jis nustatė II–VI skyriuose. 2019 m. gegužės 14 d. Sprendime *M ir kt.* (Pabėgėlio statuso panaikinimas) [70] Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvoje 2011/95 pateiktos Sąjungai bendros sąvokos ir kriterijai [71].

104. Šiomis aplinkybėmis nemanau, kad valstybė narė, naudodamasi veiksmų laisve, gali kitaip apibrėžti šias bendras sąvokas bei kriterijus ir priimti teisės aktus, pagal kuriuos pabėgėlio statusas ar papildomos apsaugos statusas gali būti suteikiamas remiantis kitais nei Direktyvoje 2011/95 aiškiai nurodytais pagrindais ir remiantis kitokiu nei individualiu prašymo vertinimu.

105. Dėl tokio aiškinimo šios direktyvos 3 straipsnis nepraranda veiksmingumo.

106. Pagal Direktyvos 2011/95 3 straipsnį valstybių narių turima laisvė išlieka pakankamai plati, kad jos galėtų nustatyti palankesnius reikalavimus, atitinkančius šioje direktyvoje nustatytas taisykles.

[69] Kadangi tai turi būti palankesni reikalavimai, sutariama, kad šia diskrecija turi būti naudojamasi paisant atitinkamų asmenų pagrindinių teisių.

[70] C-391/16, C-77/17 ir C-78/17, EU:C:2019:403.

[71] Žr. 2019 m. gegužės 14 d. Sprendimą *M ir kt.* (*Pabėgėlio statuso panaikinimas*) (C-391/16, C-77/17 ir C-78/17, EU:C:2019:403, 83 punktas).

107. Visų pirma, Direktyvoje 2011/95 yra daugybė fakultatyvių nuostatų, kurias kiekviena valstybė narė gali laisvai taikyti [72].

108. Be to, tam tikros pagrindinės sąvokos, vartojamos taikant šią direktyvą, neapibrėžtos *stricto sensu*. Pavyzdžiui, sąvoka „persekiojimas“. Kaip pažymi EPPB, ši sąvoka yra „lanksti, pritaikoma ir pakankamai atvira, kad atspindėtų įvairias persekiojimo formas“ [73]. Taigi Sąjungos teisės aktų leidėjas išsamiai neišvardija, kokios gali būti persekiojimo formos, o motyvai, kuriais jis grindžiamas, gali būti valstybių narių skirtingai vertinami, kaip tai rodo Teisingumo Teismui pateikta byla.

109. Primintina, jog tarptautinės apsaugos poreikiui nustatyti reikia atlikti individualų prašymo vertinimą. Kiekviena valstybė narė gali laisvai vertinti, kokiu mastu turi būti taikomi Direktyvoje 2011/95 apibrėžti bendros sąvokos ir kriterijai, kad nagrinėjant jų taikymas būtų veiksmingesnis. Atlikdamos šį individualų vertinimą valstybės narės gali nustatyti lankstesnius reikalavimus, skirtus prašytojui kylančiam persekiojimo ar didelės žalos pavojui įvertinti [74]. Jos taip pat gali nustatyti palankesnius reikalavimus, vertindamos tos pačios šeimos narių, ypač vaikų, tarptautinės apsaugos poreikį, pavyzdžiui, sumažindamos teisės aktuose reikalaujamą persekiojimo ar didelės žalos mastą. Vertinant tarptautinės apsaugos poreikį turi būti atsižvelgiama į ypatingą šeimos narių pažeidžiamumą. Dėl šeimos galvai suteiktos tarptautinės apsaugos jiems gali kilti didesnis pavojus, pavyzdžiui, būti persekiojamiems ar patirti didelę žalą dėl su jais pačiais susijusių priežasčių arba vien dėl jų giminystės ryšio [75]. Taigi JTVPRK rekomendavo pripažinti „išvestinį“ pabėgėlio statusą potencialių moterų lyties organų žalojimo aukų šeimų nariams [76], jeigu jiems kyla persekiojimo pavojus dėl jų išreikšto pasipriešinimo tokiai praktikai.

110. Vertinant tarptautinės apsaugos poreikį taip pat turi būti atsižvelgiama į ypatingą vaikų pažeidžiamumą. Veiksmai ar grasinimai suaugusiajam, kurie gali būti pripažinti nepakankamais, kad pasiektų reikiamą persekiojimo lygį, tą lygį gali pasiekti, jeigu jie nukreipti prieš vaiką.

111. Kalbama apie daugybę parametrų, nenustatytų Direktyvoje 2011/95 ir paliktų vertinti kiekvienai valstybei narei.

112. Manau, jog būtent taip turi būti aiškinamas 2018 m. spalio 4 d. Sprendimas *Ahmedbekova* [77]. Konkrečiomis tos bylos, kurioje priimtas tas sprendimas, aplinkybėmis Teisingumo Teismas nusprendė, kad valstybė narė, remdamasi Direktyvos 2011/95 3 straipsniu, gali nustatyti, kad, jeigu tarptautinė apsauga suteikiama vienam šeimos nariui, ja gali naudotis ir kiti šios šeimos

[72] Pavyzdžiui, žr. Direktyvos 2011/95 5 straipsnio 3 dalį (vėlesnis prašymas), 14 straipsnio 4 ir 5 dalis (pabėgėlio statuso panaikinimas), 17 straipsnio 3 dalį (papildomos apsaugos statuso nesuteikimas), 19 straipsnio 2 dalį (papildomos apsaugos statuso panaikinimas), 21 straipsnio 2 ir 3 dalis (apsauga nuo grąžinimo), 23 straipsnio 4 ir 5 dalis (šeimos vientisumo išsaugojimas), 29 straipsnio 2 dalį (socialinis aprūpinimas), taip pat 35 straipsnį (repatriacija).

[73] *[EPPB] praktinis vadovas: Tarptautinės apsaugos suteikimui keliamos sąlygos*, 2018 m. balandžio mėn., p. 16.

[74] Manau, jog tai galėtų būti, pavyzdžiui, persekiojimo veiksmų sunkumas, jų pasikartojimas, šiuos veiksmus atliekantys asmenys ir persekiojimo motyvai. Žr., be kita ko, 2012 m. rugsėjo 5 d. Sprendimą *Y ir Z* (C-71/11 ir C-99/11, EU:C:2012:518), susijusį su sąvokos „religijos laisvė“ išaiškinimu.

[75] Žr. Direktyvos 2011/95 36 konstatuojamąją dalį.

[76] Žr. 2009 m. gegužės mėn. JTVPRK gairių dėl prieglobsčio prašymų, susijusių su moterų lyties organų žalojimu, 11 punktą; prieinamos šiuo interneto adresu: https://www.unhcr.org/fr/publications/legal/4fd737379/note-dorientation-demandes-dasile-relatives-mutilations-genitales-feminines.html.

[77] C-652/16, EU:C:2018:801.

nariai, vis dėlto su sąlyga, kad atitinkamam šeimos nariui netaikomi šios direktyvos 12 straipsnyje įtvirtinti nesuteikimo pagrindai ir dėl būtinybės išsaugoti šeimos vientisumą jo padėtis atitinka tarptautinės apsaugos teikimo logiką.

113. Toje byloje visi trys šeimos nariai kilę iš Azerbaidžano, t. y. šalies, kurioje tiek šeimos tėvas, tiek motina mano patiriantys persekiojimo pavojų, todėl visi šios šeimos nariai atvyko į Bulgariją, kad joje kiekvienas asmeniškai ir tuo pačiu metu pateiktų tarptautinės apsaugos prašymus, o motina taip pat prašo suteikti šią apsaugą savo azerbaidžaniečiui sūnui. Visi atitiko sąvoką „šeimos nariai“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punktą, ir nė vienas neturėjo asmeninio teisinio statuso, prieštaraujančio tarptautinės apsaugos suteikimui. Manau, jog toje byloje šis šeimos narių padėties faktinis ir teisinis tapatumas turėjo lemiamą reikšmę aiškinant Direktyvos 2011/95 3 straipsnį.

114. Vis dėlto Teisingumo Teismas nustatė naudojimosi šia diskrecija ribas.

115. Pirma, remdamasis Direktyvos 2011/95 12 straipsnyje nurodytais nesuteikimo pagrindais Teisingumo Teismas patvirtino savo norą neleisti suteikti tarptautinės apsaugos šeimos nariui, kuriam akivaizdžiai nereikia tokio statuso, nes jam suteikta Jungtinių Tautų įstaigos apsauga arba kompetentingos priimančiosios valstybės narės institucijos jį laiko turinčiu su šios valstybės pilietybės turėjimu susijusių teisių ir pareigų ar lygiaverčių teisių ir pareigų [78], arba jis laikomas nevertu atitinkamos apsaugos [79].

116. Šiuo atveju Teisingumo Teismas rėmėsi 2010 m. lapkričio 9 d. Sprendimu *B ir D* [80], kuriame jis nusprendė, kad pagal Direktyvos 2004/83 3 straipsnio nuostatas neleidžiama suteikti pabėgėlio statuso asmeniui, kuriam jis negali būti suteiktas pagal šios direktyvos 12 straipsnio 2 dalį dėl padaryto nepolitinio nusikaltimo, siekiant „išsaugoti <…> [toje direktyvoje numatytos] apsaugos sistemos patikimumą“ [81].

117. Nors tarptautinės apsaugos sistemos taikymo išplėtimas negalimas pagal Direktyvos 2011/95 12 straipsnį, be kita ko, remiantis tuo, kad šeimos narys laikomas turinčiu su gyvenamosios vietos šalies pilietybe siejamas teises, toks taikymo išplėtimas juo labiau neturi būti galimas, jeigu šis šeimos narys turi su jo paties pilietybe siejamas teises, ypač kilmės šalies apsaugą.

118. Antra, reikalaudamas, kad šeimos nario padėtis „dėl būtinybės išsaugoti šeimos vientisumą <…> atiti[ktų] tarptautinės apsaugos teikimo logiką“ [82], Teisingumo Teismas, manau, rėmėsi Direktyvos 2011/95 23 straipsniu ir patvirtino savo norą apriboti tokį taikymo išplėtimą šios direktyvos 2 straipsnio j punkte nurodytiems šeimos nariams. Dėl šios išvados 49 ir paskesniuose punktuose išdėstytų priežasčių ta direktyva siekiama išsaugoti tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos vientisumą, jeigu jis yra priverstas išvykti iš kilmės šalies dėl persekiojimo ar patirtos didelės žalos šioje šalyje, patirdamas grėsmę, kad ryšys su šeima nutrūks.

[78] Žr. Direktyvos 2011/95 12 straipsnio 1 dalį, į kurią įtraukti Ženevos konvencijos 1 straipsnio D ir E skirsniuose nurodyti pagrindai. Pavyzdžiui, žr. 2021 m. sausio 13 d. Sprendimą *Bundesrepublik Deutschland* (*Iš Palestinos kilusio asmens be pilietybės pabėgėlio statusas*) (C-507/19, EU:C:2021:3, 49 ir 50 punktai).

[79] Žr. Direktyvos 2011/95 12 straipsnio 2 dalį, pagal kurią pabėgėlio statusas nesuteikiamas asmeniui, padariusiam nusikaltimą taikai arba žmoniškumui, karo nusikaltimą ar sunkų nepolitinį nusikaltimą arba pripažintam kaltu dėl Jungtinių Tautų tikslams ir principams prieštaraujančių veiksmų. Į šį straipsnį įtraukti Ženevos konvencijos 1 straipsnio F skirsnyje nurodyti pagrindai.

[80] C-57/09 ir C-101/09, EU:C:2010:661. Byloje *B* (C-57/09) kompetentinga nacionalinė institucija nusprendė, kad B neturėjo būti suteiktas pabėgėlio statusas dėl jo padaryto sunkaus nepolitinio nusikaltimo. Byloje *D* (C-101/09) D buvo suteiktas pabėgėlio statusas prieš pradedant panaikinimo procedūrą dėl galimai padaryto sunkaus nusikaltimo ir Jungtinių Tautų tikslams ir principams prieštaraujančių veiksmų.

[81] Žr. 2010 m. lapkričio 9 d. Sprendimą *B ir D* (C-57/09 ir C-101/09, EU:C:2010:661, 114 ir 115 punktai).

[82] 2018 m. spalio 4 d. Sprendimas *Ahmedbekova* (C-652/16, EU:C:2018:801, 74 punktas).

119. Kriterijus, pagal kurį šeimos nario padėtis „dėl būtinybės išsaugoti šeimos vientisumą [turi atitikti] tarptautinės apsaugos teikimo logiką“, šiuo atveju taikytas 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendime *M'Bodj* [83].

120. Vadovaudamasis būtent šia tarptautinės apsaugos teikimo logika 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendime *M'Bodj* [84] Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 2004/83 3 straipsniui prieštarauja nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos papildomos apsaugos statusas gali būti suteikiamas trečiosios šalies piliečiui, kuris priimančiojoje valstybėje narėje nukentėjo nuo smurto ir kuriam gresia sveikatos būklės pablogėjimas dėl to, kad jo kilmės šalyje nėra tinkamo gydymo. Teisingumo Teismo nuomone, „su Direktyvos 2004/83 bendra struktūra ir tikslais būtų nesuderinama suteikti joje numatytą statusą trečiųjų šalių piliečiams, kurių padėtis visiškai nesusijusi su ta, dėl kurios nusprendžiama suteikti tarptautinę apsaugą“ [85].

121. Atsižvelgiant į būtent tokią analizę reikia nagrinėti, ar *AsylG* 26 straipsnio 2 dalies nuostatos susijusios su Direktyvos 2011/95 3 straipsniu valstybėms narėms suteikta diskrecija.

2. Atitinkamo teisės akto nagrinėjimas

122. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, jog priimdamas tokią teisės nuostatą, kaip *AsylG* 26 straipsnio 2 dalis, Vokietijos teisės aktų leidėjas viršijo pagal Direktyvos 2011/95 3 straipsnį suteiktos diskrecijos ribas [86].

123. Jeigu tarptautinės apsaugos gavėjo nepilnametis vaikas neatitinka materialinių tokios apsaugos suteikimo reikalavimų, remiantis šiuo teisės aktu jo pateiktas prašymas gali būti tenkinamas suteikiant tokią apsaugą, šiuo atveju siekiant apsaugoti šeimą taikant kitus nei Direktyvoje 2011/95 nurodyti materialinius ir procesinius reikalavimus.

124. Manau, kad toks prašymas, pateiktas siekiant išsaugoti šeimos vientisumą, negali būti laikomas „tarptautinės apsaugos prašymu“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio h punktą [87], ir tai yra prašymas, kurį pateikdamas šis vaikas prašo kitos rūšies apsaugos, nepatenkančios į šios direktyvos taikymo sritį.

125. Generalinis advokatas P. Mengozzi išvadoje, pateiktoje byloje *Ahmedbekova* [88], nurodė, kad „pabėgėlio statuso suteikimo kriterijus atitinkančio asmens šeimos nario prašymas pabėgėlio statusą suteikti jam pačiam, neatsižvelgiant į tai, ar esama pagrįstos baimės, kad jis pats bus persekiojamas, *stricto sensu* negali būti laikomas grindžiamu Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnio nuostatomis, nors to reikalaujama pagal Direktyvos 2011/95 3 straipsnį, siejamą su jos 14 konstatuojamąja dalimi“ [89].

[83] C-542/13, EU:C:2014:2452.

[84] C-542/13, EU:C:2014:2452.

[85] 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimas *M'Bodj* (C-542/13, EU:C:2014:2452, 44 punktas).

[86] Pritariu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytam požiūriui, kad Vokietijos teisės aktų leidėjas „aiškiai peržengė“ Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalyje nurodytos pareigos „apsaugoti“ šeimos narius, kuriems patiems tokia apsauga negali būti suteikta, ribas.

[87] Pagal Vokietijos teisę šis statusas laikomas „šeimos prieglobsčiu“. 26 straipsnio pavadinimas yra toks: „Familienasyl und internationaler Schutz für Familienangehörige“ (šeimos prieglobstis ir tarptautinė šeimos narių apsauga).

[88] C-652/16, EU:C:2018:514.

[89] Generalinio advokato P. Mengozzi išvada byloje *Ahmedbekova* (C 652/16, EU:C:2018:514, 55 punktas).

126. Pirma, šiuo prašymu siekiama, kad pabėgėlio statusas ar papildomos apsaugos statusas būtų suteiktas vaikui, nors jam nereikalinga tarptautinė apsauga, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 2 straipsnio a punktą.

127. Atsižvelgiant į nagrinėjamu nacionalinės teisės aktu siekiamą šeimos apsaugos tikslą šiuo teisės aktu Direktyvoje 2011/95 nurodyti tarptautinės apsaugos materialiniai reikalavimai pakeičiami kitu reikalavimu, siejamu su prašytojo ir tarptautinės apsaugos gavėjo giminystės ryšio buvimu. Taigi pagal šį teisės aktą leidžiama suteikti tarptautinę apsaugą, nors prašytojas neatitinka nė vieno iš pagrindinių šiuo tikslu nustatytų kriterijų, t. y. konstatuotų subjekto persekiojimo ar didelės žalos, lemiančių apsaugos taikymą dėl kilmės valstybės neveikimo.

128. Dėl tokio pakeitimo netenka veiksmingumo tarptautinės apsaugos netekimo ar nesuteikimo pagrindai, glaudžiai susiję su tos apsaugos suteikimo sąlygomis. Taigi vaikui galėtų būti suteiktas pabėgėlio statusas ar papildomos apsaugos statusas, kai jam tarptautinė apsauga gali būti nereikalinga, taip pat jeigu iš esmės ji jam neturi būti suteikiama, pavyzdžiui, dėl asmeninio teisinio statuso, nes jis turi su priimančiosios valstybės narės pilietybe siejamas teises arba, kaip pagrindinėje byloje, jis paprasčiausiai gali prašyti savo kilmės valstybės nacionalinės apsaugos.

129. Antra, remiantis *AsylG* 26 straipsnio 2 punktu pateiktas prašymas gali būti tenkinamas suteikiant tarptautinę apsaugą, net jeigu vaiko padėtis dėl būtinybės išsaugoti šeimos vientisumą neatitinka tarptautinės apsaugos teikimo logikos, kaip tai suprantama pagal 2018 m. spalio 4 d. Sprendimą *Ahmedbekova*[90].

130. Priešingai nei *AsylG* 26 straipsnio 1 punktas (išvestinė sutuoktinio ar nesusituokusio partnerio teisė) ir 3 punktas (tiesiosios aukštutinės linijos giminaičių išvestinė teisė), šio įstatymo 26 straipsnio 2 punktas, atrodo, taikomas neatsižvelgiant į tai, ar vaikas buvo šeimos narys tuo momentu, kai tarptautinės apsaugos gavėjas turėjo palikti kilmės šalį.

131. Trečia, toks prašymas gali būti tenkinamas suteikiant tarptautinę apsaugą dėl tam tikro „kolektyvinio poveikio“, kompetentingai nacionalinei institucijai individualiai neišnagrinėjus vaiko padėties.

132. Nors, kaip per teismo posėdį pabrėžė Vokietijos vyriausybė, automatinis tokios apsaugos suteikimas leidžia supaprastinti ir palengvinti kompetentingai nacionalinei institucijai tenkančią nagrinėjimo pareigą, manau, jog dėl tokio automatizmo tinkamai neatsižvelgiama į individualią vaiko padėtį. Pareiga rasti sprendimą atsižvelgiant į šio vaiko interesus reikalauja, kad valstybė narė kruopščiai išnagrinėtų vaiko padėties faktines aplinkybes bei sąlygas ir tinkamai atsižvelgtų į jo asmeninę padėtį. Kaip per teismo posėdį pripažino Vokietijos vyriausybė, tai dar labiau apsunkina vaikui suteikiamo statuso „išvestinis“ pobūdis, nes, jeigu dėl tam tikrų priežasčių tėvas netenka pabėgėlio statuso, automatiškai jo netenka ir vaikas.

133. Be to, nesu įsitikinęs, kad dėl vaiko interesų jam turi būti automatiškai suteikiamas pabėgėlio statusas ar papildomos apsaugos statusas, ypač jeigu, kaip nagrinėjamu atveju, jam nereikia tarptautinės apaugos. Primenu, jog Chartijos 18 straipsnyje įtvirtinta teise į prieglobstį nesiekiama užtikrinti šeimos vientisumo išsaugojimo ir ji tam nėra skirta, ja siekiama patenkinti tarptautinės apsaugos poreikį. Taigi suteikiant tokį statusą nebūtinai labiau apsaugomos šeimos ir vaiko teisės, nei jos apsaugomos suteikiant Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalyje ar Direktyvoje 2003/86 konkrečiai šiuo tikslu nustatytas teises.

[90] C-652/16, EU:C:2018:801.

134. Pirma, reikia pabrėžti, kad pabėgėlio statusas ar papildomos apsaugos statusas yra ypatingas ir lemia konkrečių taisyklių ir pareigų visumos taikymą. Tam tikrose valstybėse narėse dėl tarptautinės apsaugos suteikimo reikalaujama, kad gavėjas nebepalaikytų ryšių su kilmės šalimi, įskaitant jos konsulines įstaigas, ir nevyktų į tą šalį, priešingu atveju ši apsauga atšaukiama ar panaikinama. Nors ši taisyklė visiškai pateisinama, kad būtų užtikrinta asmenų, kuriems dėl pabėgimo kyla atsakomųjų veiksmų grėsmė, apsauga, manau, kad jos taikymas, atvirkščiai, neturi jokios prasmės, jeigu, kaip nagrinėjamoje byloje, vaikas prarastų ryšius su pilietybės šalimi be teisėto pagrindo. Taip pat manau, jog esant šiai situacijai nepateisinama tai, kad priimančioji valstybė narė šiam vaikui taikomą nacionalinę apsaugą pakeičia tarptautine apsauga ir jo atžvilgiu vykdo įpareigojimus, kuriuos turėtų vykdyti jo kilmės šalis.

135. Antra, negalima pamiršti, kad, paliekant nuošalyje Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalies nuostatas, bendra Europos prieglobsčio sistema leidžia apsaugoti pabėgėlio šeimos gyvenimą ir užtikrinti vaiko interesų gynimą naudojantis kitais antrinės teisės aktais, o tai išskiria Sąjungą iš kitų teisės sistemų.

136. Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje nustatyta, kad Direktyvoje 2003/86 nustatyta speciali sistema ir palankesnės sąlygos, siekiant tarptautinės apsaugos gavėjų šeimos susijungimo [91]. Joje šeimos susijungimas kildinamas iš pabėgėlio teisės į šeimos vientisumą ir jo išsaugojimą. 2018 m. balandžio 12 d. Sprendime *A ir S* [92] Teisingumo Teismas šį ryšį apibūdino kaip „glaudžią[ą] sąsaj[ą] tarp teisės į šeimos susijungimą, nustatytos Direktyvos 2003/86 10 straipsnio 3 dalies a punkte, ir pabėgėlio statuso“ [93]. Tokio ryšio egzistavimas reiškia ne tarptautinės apsaugos suteikimą reglamentuojančių normų painiojamą su tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos gyvenimo gerbimą reglamentuojančiomis normomis, o veikiau tai, kad šios dviejų rūšių normų visumos grupės būtų derinamos užtikrinant kiekvienos iš jų tikslą ir veiksmingumą.

137. Kaip patvirtina Direktyvos 2003/86 6 konstatuojamoji dalis, šia direktyva siekiama apsaugoti ne tik šeimos gyvenimą, bet ir jo kūrimą, todėl šeimos santykiai gali būti atsiradę prieš globėjui atvykstant į priimančiąją valstybę narę ar jam atvykus [94]. Be to, suformuotoje jurisprudencijoje nustatyta, kad Direktyvos 2003/86 nuostatos turi būti aiškinamos ir taikomos atsižvelgiant į Chartijos 7 straipsnį ir 24 straipsnio 2 ir 3 dalis, pagal kuriuos valstybės narės turi nagrinėti prašymus susijungti su šeima, atsižvelgdamos į atitinkamų vaikų interesus ir siekdamos sudaryti palankias šeimos gyvenimo sąlygas [95].

[91] Žr. Direktyvos 2003/86 8 konstatuojamąją dalį, taip pat 2018 m. balandžio 12 d. Sprendimą *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248, 32 punktas). Taip pat žr. Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Direktyvos 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą taikymo gairių (COM(2014) 210 *final*) 6 punktą. Be to, žr. 2014 m. liepos 10 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimo *Tanda-Muzinga prieš Prancūziją*, CE:ECHR:2014:0710JUD000226010, 76 punktą. Direktyva 2003/86 reglamentuojamas tik pabėgėlių šeimos susijungimas. Vis dėlto papildomos apsaugos gavėjai turėtų turėti teisę į šeimos gyvenimo gerbimą tokiomis pačiomis sąlygomis, kokios nustatytos pabėgėliams, atsižvelgiant į Direktyvos 2011/95 (priimtos vėliau nei Direktyva 2003/86) tikslus ir JTVPRK rekomendacijas, pateiktas atsakyme dėl Komisijos žaliosios knygos dėl Europos Sąjungoje gyvenančių trečiųjų šalių piliečių teisės į šeimos susijungimą (Direktyva 2003/86/EB) (COM(2011) 735 *final)* (prieinamos šiuo interneto adresu: https://www.unhcr.org/protection/operations/4f54e3fb13/refugee-family-reunification-unhcrs-response-european-commission-green.html).

[92] C-550/16, EU:C:2018:248.

[93] 2018 m. balandžio 12 d: Sprendimas *A ir S* (C-550/16, EU:C:2018:248, 62 punktas).

[94] Šiuo klausimu žr. 2010 m. kovo 4 d. Sprendimą *Chakroun* (C-578/08, EU:C:2010:117, 59 punktas). Taip pat žr. šios išvados 91 išnašoje nurodytą Komisijos žaliąją knygą, būtent 4.2 punktą „Kiti su prieglobsčiu susiję klausimai“ (p. 7). Be to, šiuo klausimu žr. 2014 m. liepos 10 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimo *Mugenzi prieš Prancūziją*, CE:ECHR:2014:0710JUD005270109, 54 punktą.

[95] Žr. 2020 m. liepos 16 d. Sprendimą *État belge* (*Šeimos susijungimas – Nepilnametis vaikas*) (C-133/19, C-136/19 ir C-137/19, EU:C:2020:577, 35 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

138. Šiomis aplinkybėmis siekdamas atsakyti į trečiąjį prejudicinį klausimą manau, kad esant tokiai padėčiai, kaip nagrinėjama šiuo atveju, kuri, atrodo, patenka į Direktyvos 2003/86 taikymo sritį, neturi reikšmės atsižvelgimas į šeimos galimybę persikelti į trečiąją šalį, kad būtų užtikrintas tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos gyvenimo gerbimas. Neturėtų būti nei reikalaujama, nei pagrįstai tikimasi, kad jis šiuo tikslu nuspręstų atsisakyti priimančiosios valstybės narės teikiamos tarptautinės apsaugos ir apsigyventų trečiojoje šalyje, antraip būtų paneigtas šios direktyvos tikslas.

139. Ketvirta, *AsylG* 26 straipsnio 2 dalis, manau, prieštarauja Sąjungos teisės aktų leidėjo norui visiems tarptautinės apsaugos gavėjams suteikti vienodas teises ir vienodas lengvatas, kad jiems taikomas požiūris ir jų gyvenimo sąlygos būtų lygiaverčiai bet kurioje priimančiojoje valstybėje narėje. Iš tikrųjų, kadangi pagal šį teisės aktą tarptautinė apsauga beveik automatiškai suteikiama tokios apsaugos gavėjo nepilnamečiam vaikui neatsižvelgiant į šio vaiko padėtį, šis aktas gali kelti antrinio tarptautinės apsaugos prašytojų judėjimo grėsmę.

140. Atsižvelgiant į šiuos argumentus *AsylG* 26 straipsnio 2 dalis lemtų tai, kad esant tokiai padėčiai, kaip nagrinėjama šiuo atveju, kasatorei pagrindinėje byloje būtų suteikta tarptautinė apsauga, nors, pirma, ji gimė Vokietijoje po dvejų metų nuo pabėgėlio statuso suteikimo jos tėvui, t. y. Sirijos piliečiui, antra, ji turi kitą nei jos tėvo pilietybę ir iš esmės gali gauti savo pilietybės šalies (Tuniso) apsaugą, trečia, ji neprašo tarptautinės apsaugos dėl persekiojimo pavojaus pilietybės šalyje, ketvirta, dėl to, kad gimė Vokietijos teritorijoje, iš esmės ji turi leidimą gyventi šalyje [96] ir, galiausiai, penkta, būtent dėl Vokietijoje jos tėvo turimo pabėgėlio statuso ji gali pasinaudoti Direktyvoje 2003/86 įtvirtinta teise į šeimos susijungimą.

141. Atsižvelgiant į šias aplinkybes būtų prieštaraujama Direktyvos 2011/95 bendrai struktūrai ir tikslams, jeigu joje numatyti statusai būtų suteikiami vaikui, kurio padėtis tokia, kaip nagrinėjama, mano nuomone, visiškai nesusijusi su tarptautinės apsaugos teikimo logika, kaip tai suprantama pagal 2018 m. spalio 4 d. Sprendimą *Ahmedbekova* [97].

142. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui nuspręsti, kad Direktyvos 2011/95 3 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiamas nacionalinės teisės aktas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, pagal kurį kompetentinga nacionalinė institucija siekia užtikrinti pabėgėlio ar papildomos apsaugos statuso gavėjo šeimos vientisumo išsaugojimą, jo nepilnamečiam vaikui suteikdama tarptautinę apsaugą, individualiai neišnagrinėjusi prašymo ir neatsižvelgusi į tai, ar šio vaiko padėtis susijusi su tarptautinės apsaugos poreikio egzistavimu, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2011/95, arba neįrodžiusi ryšio su tarptautinės apsaugos teikimo logika.

143. Remdamasis siūlomais atsakymais į pirmąjį ir antrąjį prejudicinius klausimus manau, kad nereikia atskirai atsakyti į trečiąjį prejudicinį klausimą.

[96] Šiuo klausimu žr. 2004 m. liepos 30 d. *Gesetz über den Aufenhalt, die Erwerbstätigung und die Integration von Ausländern in Bundesgebiet* (Užsieniečių apsigyvenimo, įsidarbinimo ir integracijos federalinėje teritorijoje įstatymas) (*BGBl.* 2004 I, p. 1950) 33 straipsnį. Šiuo atveju iš bylos medžiagos nematyti, kad šeimos ar jos nario gyvenimui Vokietijoje grėstų pavojus.

[97] C-652/16, EU:C:2018:801.

V. Išvada

144. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas, Vokietija) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų 23 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiamas nacionalinės teisės aktas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, pagal kurį kompetentinga nacionalinė institucija siekia užtikrinti tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos vientisumo išsaugojimą, tokią apsaugą teikdama jo šeimos nariams, be kita ko, jo nepilnamečiam vaikui, asmeniškai netenkinantiems būtinų tarptautinės apsaugos gavimui keliamų reikalavimų.

2. Direktyvos 2011/95 3 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiamas nacionalinės teisės aktas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, pagal kurį kompetentinga nacionalinė institucija siekia užtikrinti pabėgėlio ar papildomos apsaugos statuso gavėjo šeimos vientisumo išsaugojimą, jo nepilnamečiam vaikui suteikdama tarptautinę apsaugą, individualiai neišnagrinėjusi prašymo ir neatsižvelgusi į tai, ar šio vaiko padėtis susijusi su tarptautinės apsaugos poreikio egzistavimu, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą, arba neįrodžiusi ryšio su tarptautinės apsaugos teikimo logika.